

JOKILATVAN OPISTO

arjen virrasta innon lähteelle

OPETUSSUUNNITELMA 2023-2024

Päivitetty 9.6.2023

Hyväksytty Jokilatvan opiston johtokunnassa 26.6.2023

Sisällys

Sanasto	5
1 JOHDANTO.....	6
2 JOKILATVAN OPISTON TOIMINTAA OHJAAVAT PERIAATTEET.....	7
2.1 Kansalaisopistojen lainsäädännöllinen perusta	7
2.2 Jokilatvan opiston koulutustehtävä.....	7
2.2.1 Kurssien tasoryhmistä	8
2.2.2 Opetettavat aineet	8
2.2.3 Opetustunnin kesto opintopisteinä kansalaisopistossa	9
2.2.4 Opetustoiminnan painopistealueet Jokilatvan opistossa.....	10
2.3 Toiminta-ajatus.....	10
2.4 Arvot ja strategia	11
2.5 Visio	12
3 OPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT.....	12
3.1 Oppimiskäsitykset.....	12
3.2 Oppimisympäristöt	13
3.3 Opetusmenetelmät	13
4 OSAAMISEN OSOITTAMINEN KANSALAIPOISTOSSA.....	14
4.1 Osaamisen osoittamisen suunnittelu	14
4.2 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	14
5 OSAAMISEN ARVIOINTI	15
5.1 Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit	15
5.2 Arvioinnin kuvaus ja arviointimenetelmät	15
5.3 Kurssin arviointiasteikko.....	16
5.4 Osaamisen arvioijat	16
5.5 Opiskelijan ohjaus ja palaute osaamisen kehittymisestä	17
5.6 Opiskelijan suostumus tietojen siirtoon kansalliseen opintosuoritus- ja tutkintorekisteriin (Koski-tietovaranto).....	17
5.7 Arvioinnin dokumentointi ja arviointiaineisto.....	17
5.8 Arvioinnin uusiminen, tarkistaminen ja oikaisu	18
5.9 Todistus suoritetusta kurssista	18
6 KIELET	18
6.1. Opetuksen tavoitteet.....	18
6.2 Opetusohjelman rakenne	18
6.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi.....	19
6.4 Opintopistekurssit	20
7 KÄDENTÄIDOT	20

7.1	Tavoitteet	20
7.2	Opetusohjelman rakenne	21
7.3	Taitotasot ja osaamisen arviointi.....	21
7.4	Opintopistekurssit	22
8	LIIKUNTA, TERVEYS JA HYVINVOINTI	22
8.1	Tavoitteet	22
8.2	Opetusohjelman rakenne	23
8.3	Taitotasot ja osaamisen arviointi.....	24
8.4	Opintopistekurssit	25
9	MUSIIKKI	25
9.1	Tavoitteet	25
9.2	Opetusohjelman rakenne	25
9.3	Taitotasot ja osaamisen arviointi.....	26
9.4	Opintopistekurssit	26
10	KUVATAIDE	26
10.1	Tavoitteet	26
10.2	Opetusohjelman rakenne	27
10.3	Taitotasot ja osaamisen arviointi	27
10.3.1	Alkeistaso.....	28
10.3.2	Perustaso	29
10.3.2	Jatkotaso.....	30
10.4	Opintopistekurssit	32
11	ESITTÄVÄ TAIDE JA KIRJALLISUUS.....	32
11.1	Tavoitteet	32
11.2	Opetusohjelman rakenne	32
11.3	Taitotasot ja osaamisen arviointi	32
11.3	Opintopistekurssit	32
12	TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka	33
12.1	Tavoitteet	33
12.2	Opetusohjelman rakenne	33
12.3	Taitotasot ja osaamisen arviointi	34
12.3.1	Alkeistaso.....	35
12.3.2	Perustaso	36
12.3.3	Jatkotaso.....	37
12.4	Opintopistekurssit	39
13	YHTEISKUNTA, HISTORIA JA HUMANISMI	39

13.1 Tavoitteet	39
13.2 Opetusohjelman rakenne	39
13.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi	39
13.4 Opintopistekurssit	40
14 LUONTO JA YMPÄRISTÖ	40
14.1 tavoitteet	40
14.2 Opetusohjelman rakenne	40
14.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi	40
14.2 Opintopistekurssit	41
15 KOTITALOUS	41
15.1 Tavoitteet	41
15.2 Opetusohjelman rakenne	41
15.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi	41
15.4 Opintopistekurssit	42
16 TAITEEN PERUSOPETUS	42
17 OPISTON TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN	42
LIITTEET.....	43
Eurooppalaiseen viitekehykseen pohjautuva kielitaidon osaamiskriteeristö	43

Sanasto

ePerusteet = ePerusteet-palvelussa löytyvät kaikki opetussuunnitelmien, tutkintojen ja koulutusten perusteet sekä paikalliset opetussuunnitelmat ja tutkintojen toteutussuunnitelmat. Kansalaisopistojen osaamisperusteiset kurssikuvaukset täytyy viedä ePerusteisiin, jotta kurssien suoritustietoja voidaan viedä Koski-palveluun.

Koski -palvelu = Kansallinen tietovaranto, joka sisältää valtakunnallisia perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opintosuoritus- ja tutkintotietoja. 1.8.2021 alkaen myös vapaan sivistystyön opintojen suoritustietoja on mahdollista viedä tietovarantoon, jos opinnot on kuvattu osaamisperusteisesti, opintopisteytetty ja arvioitu vähintään hyväksyty – hylätty -asteikolla. Tietovarantoon vienti helpottaa kansalaisopistossa hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista muualla.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen = Aikaisemmin hankitun osaamisen hyödyntäminen tulevilla oppimispolulla ja työelämässä. Ei ole tarkoituksenmukaista opiskella uudestaan jo opittuja asioita. Osaamisperusteiset kuvaukset helpottavat osaamisen tunnistamista ja tunnustamista.

Osaamisperusteisuus = Osaamisperusteisuudessa periaatteena on, että osaamista voi hankkia monella eri tavalla ja sitä tulee voida arvioida eri yhteyksissä. Osaamisperusteisessa kuvaustavassa keskitytään opiskeltavan sisällön sijasta kuvaamaan opiskelijan osaamista. Kansalaisopisto-opintoja voidaan tunnistaa ja tunnustaa muissa oppilaitoksissa nykyistä laajemmin, mikäli koulutusten kuvauksissa käytettäisiin osaamisperusteisuutta.

Osaamistavoitteet = Osaamisperusteisissa kurssikuvauksissa kursseille määritellään osaamistavoitteet, jotka kuvaavat, mitä opiskelijan odotetaan osaavan opintokokonaisuuden tai -jakson suoritettuaan eli mitä opiskelija tietää, ymmärtää tai kykenee tekemään oppimisen tuloksena. Osaamistavoitteet kuvaavat tavoiteltavaa tulosta. Ne ilmaistaan opiskelijan toimintana ja ne tulee ilmaista selkeästi ja yksinkertaisesti. Osaamistavoitteiden täytyy olla opiskelijoiden saavutettavissa ja niiden toteutumista on kyettävä arvioimaan.

Arviointikriteerit = Arviointikriteereillä kuvataan, millaista osaamista hyväksyty suoritus edellyttää. Osaamisen arviointi tapahtuu vertaamalla opiskelijan osaamista arviointikriteereihin. Hyvin laaditut arviointikriteerit ohjaavat myös arviointimenetelmän valintaa. Arviointikriteerien laadinta aloitetaan osaamistavoitteiden tarkastelulla, koska ne johdetaan suoraan osaamistavoitteista. Siksi osaamistavoitteita ja arviointikriteerejä on järkevää työstää rinnakkain.

Vapaatavoitteinen koulutus = Tutkintoon johtamatonta koulutusta, johon voi osallistua ilman pääsykokeita tai muita ennakko vaatimuksia.

1 JOHDANTO

Jokilatvan opiston opetussuunnitelma on pedagogisen ohjauksen, suunnittelun, perehdyttämisen, johtamisen ja arvioinnin työväline. Opetussuunnitelman tarkoitus on auttaa henkilöstöä, opiskelijoita, päättäjiä ja sidosryhmiä saamaan kokonaiskuva Jokilatvan opiston opetustoiminnoista.

Opetussuunnitelma toimii opetuksen suunnittelun ja toteutuksen perustana sekä siltana opiston strategian ja toteutettavan opetusohjelman välillä. Opetussuunnitelma tukee tavoitteiden saavuttamista ja laadukasta opetustoimintaa. Lisäksi se on opetuksesta vastaavan henkilöstön ammatti-identiteetin ja itseymmärryksen tuki sekä toimintaa kehittävän dialogin mahdollistaja. Opetussuunnitelmatyöhön osallistuu opiston koko henkilöstö.

Opetussuunnitelmatyö on prosessi, jossa asiasta käytävä keskustelu on itsessään osa tavoitetta. Keskustelut vahvistavat henkilökunnan yhteistä näkemystä opiston tehtävästä ja pedagogisista periaatteista. Opetussuunnitelmassa on huomioitu osaamisperusteinen kurssisuunnittelu, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, arviointi sekä kestävä elämäntapa. Opetussuunnitelma seuraa aikaansa ja sitä päivitetään tarpeen mukaan.

Jokilatvan opiston opetussuunnitelmassa

- Esitetään opiston toimintaa ohjaavat periaatteet
- Kerrotaan opetuksen suunnittelusta
- Kuvataan opetuksen toteuttamista
- Kuvataan arviointikäytänteitä
- Tarkastellaan opetussuunnitelmia ainealoittain
- Käsitellään opetuksen kehittämistä

Opetussuunnitelman rakenne on opetustoimintaa kuvaava. Taustalla on kansalaisopistotoiminnan opiskelijälähtöisyys. Opetuksen ainealakohtaiset tavoitteet ja sisällöt esitetään väljästi. Tarkemmat kuvaukset kurssien tavoitteista löytyvät kunkin kurssin toteutussuunnitelmasta.

2 JOKILATVAN OPISTON TOIMINTAA OHJAAVAT PERIAATTEET

2.1 Kansalaisopistojen lainsäädännöllinen perusta

Laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998)

Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.

Kansalaisopistot ovat paikallisiin ja alueellisiin sivistystarpeisiin pohjautuvia oppilaitoksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi.

Kansalaisopistoja yhtenä vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoista ohjaa laki vapaasta sivistystyöstä. Kansalaisopistot ovat kaikille avoimia oppilaitoksia, joissa voi oppia uusia tietoja ja taitoja. Opetus on avointa kaikille iästä ja koulutustaustasta riippumatta. Useimmiten opetustarjontaan kuuluu taideaineiden, käsityön ja musiikin kurseja, kieli- ja kirjallisuuskurseja, kotitalouden, liikunnan ja tietotekniikan kurseja sekä yhteiskunnallisia aineita. Lisäksi kansalaisopistoissa järjestetään vuosittain paljon avoimia yleisöluentoja erilaisista aiheista. Kansalaisopistoon ei pääsääntöisesti tulla suorittamaan tutkintoa, vaan opinnot perustuvat elinikäisen oppimisen periaatteeseen sekä ihmisen omaan haluun oppia ja kehittyä.

Vuonna 2021 Suomessa on yhteensä 177 kansalaisopistoa ja niiden opetus ulottuu jokaisen kunnan alueelle. Yksi toiminnan pääperiaatteista on opetuksen tuominen lähelle ihmisiä ja kurssitoiminta onkin usein hajautettu eri puolille kuntaa sinne, missä ihmiset asuvat ja liikkuvat. Kansalaisopisto voi olla nimeltään kansalaisopisto, työväenopisto, opisto tai aikuisopisto. Oppilaitosmuotona kansalaisopisto on joustava, ketterä toimija, joka vastaa kansalaisten sivistystarpeiden lisäksi myös yhteiskunnan muutos- ja koulutustarpeisiin.

Opistot toimivat opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämällä ylläpitämisluvulla. Ylläpitämisluvan voi saada kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö.

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opisto toimii opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän (OKM 84/532/2012) ylläpitämisluvan mukaisesti.

2.2 Jokilatvan opiston koulutustehtävä

Kansalaisopistojen tarjoama opetus on perinteisesti pääsääntöisesti kurssi-, luento- tai työpajamuotoista. Opetus on pääsääntöisesti lyhytkestoista, omaehtoista matalan kynnyksen koulutusta, jonka kautta voi perehtyä uusiin asioihin tai syventää osaamistaan.

Kuntalaiset voivat usein vaikuttaa kurssitarjontaan esittämällä omia toiveitaan ja opistojen kuuluu lakisääteisesti vastata paikallisiin sivistystarpeisiin. Tästä johtuen kansalaisopistojen kurssitarjonta vaihtelee lukukausittain ja opistoissa on erilaisia painotuksia eri paikkakunnilla. Kurssitarjonta elää myös yhteiskunnallisten muutosten myötä. Opetustarjonnasta löytyy kaiken ikäisille suunnattuja kurseja sekä toimintaa erityisryhmille.

Kansalaisopistot tarjoavat opetuspalveluita ryhmäopetuksen, yksilöopetuksen ja luentojen muodossa. Kurssit kokoontuvat lähiopetuksena, etäopetuksena, ajasta ja paikasta riippumattomina verkko-opintoina

tai näiden hybridimuotona. Kurssien kesto vaihtelee kerran tai pari kokoontuvista lyhytkursseista lukukauden tai koko lukuvuoden kestäviin kurssiin. Lukuvuoden, lukukauden ja kurssin mitta sekä ilmoittautumiskäytännöt vaihtelevat opistoittain. Yhä useammassa kansalaisopistosta on syys- ja kevätlukukauden lisäksi käytössä myös ns. kesälukukausi.

Paikallinen tarkennus: Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän (OKM 84/532/2012) ylläpitämisluvan mukaisesti Jokilatvan opisto järjestää koulutusta, joka painottuu kädentaitoihin, musiikkiin, kuvataiteisiin ja muihin taideaineisiin, terveyttä ja hyvinvointia edistäviin aineisiin, kieliin sekä tieto- ja viestintätekniikkaan. Koulutusta järjestetään opiston toiminta-alueen koulutustarpeiden mukaisesti.

2.2.1 Kurssien tasoryhmistä

Kansalaisopistoissa voidaan järjestää tietyissä aineissa eritasoisia kursseja ja/tai ryhmiä. Eritasoisten kurssien erot pyritään tuomaan selkeästi esiin kurssikuvauksissa. Kurseilla voi olla mahdollisia lähtötasovaatimuksia, joista päättää opiston ylläpitäjä kurssiohjelman hyväksyessään. Kansalaisopistoille on kuitenkin tyypillisempää, että kurseilla ei ole lähtötasovaatimuksia ja opiskelijat voivat saavuttaa samalla kurssilla eritasoista osaamista. Tämän tyypillisillä kurseilla tavoiteltava osaamisen taso perustuu opiskelijan omaan lähtötasoon ja tarpeeseen. Näin ollen monella kansalaisopistojen opettajista on jo kokemusta eritasoisen opiskelijoiden samanaikaisesta opettamisesta ja opetuksen eriyttämisestä tarpeen mukaan.

Kansalaisopistoissa kurssipaikan saa ilmoittautumalla kurssille ja opiskelijalla on opiskeluoikeus sille kurssille, jolle hänen ilmoittautumisensa on hyväksytty. Opiskelija on lähtökohtaisesti vastuussa itse siitä, mille tasolle hän ilmoittautuu. Opistosta saa tarvittaessa ohjausta sopivan tasoisen kurssin valintaan. Mikäli opiskelija kurssin aikana huomaa, ettei kurssi vastaa hänen osaamistaan, kurssin vaihtaminen toiseen on yleensä mahdollista. On kuitenkin huomioitava, että opistossa ei välttämättä ole samaan aikaan tarjolla vastaavaa Koski-kelpoista kurssia, jolta opiskelija voisi saada arviointia haluamallaan tasolla.

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opiston kurssien kurssikuvauksissa ilmoitetaan kurssin tasoryhmä tässä opetussuunnitelmassa määriteltujen oppiainekohtaisten tasoryhmien mukaisesti.

2.2.2 Opetettavat aineet

Jokaisen kansalaisopiston vuosittaisen kurssiohjelman hyväksyy opiston ylläpitäjä. Eri kansalaisopistoissa voi olla hyvinkin erityyppisiä kursseja tarjolla ja sijoitettuna eri tavoin nimettyihin aineryhmiin, mutta kansalaisopistoissa opettavat aineet voidaan jakaa esimerkiksi seuraaviin kategorioihin:

- kielet
- käsityö
- liikunta ja hyvinvointi
- musiikki
- kuvataide
- tanssi ja teatteri
- tietotekniikka, tekniikka ja talous
- yhteiskunta ja humanismi
- luonto ja ympäristö
- ruoka, juoma ja matkailu
- muut

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opisto tarjoaa monipuolisia koulutuspalveluita eri-ikäisten kuntalaisten tarpeisiin. Tarjonnassa on vuosittain perinteisiä ja vuodesta toiseen jatkuvia kursseja sekä uutta tarjontaa ja kokeiluja. Tieto koulutustarpeista saadaan vuosittaisesta asiakaskyselystä ja muiden palautteiden kautta sekä suorien toiveiden kautta.

Kurssisuunnittelussa otetaan huomioon opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet ja mahdollisuudet osallistua kursseille. Kurssuja tarjotaan intensiivikursseina, viikonloppuisin, viikoittaisina kokoontumisina ja lyhytkursseina. Kurssuja järjestetään lähi-, etä- ja hybridiopetuksena. Yksilö- ja pienryhmäopetusta on tarjolla valikoiduissa aineissa.

Runsaasti kursseille osallistuvien on mahdollista hankkia kausikortti, joka oikeuttaa osallistumaan noin 90% opiston kursseista. Kausikortin ulkopuolelle on rajattu yksilöopetus, ammatilliset kurssit sekä materiaalimaksut. Jokilatvan opiston kurssisuunnittelutyön tavoitteena on mahdollisimman monipuolinen ja saavutettavissa oleva opetustarjonta. Eri opetusalojen tuntimääriä ja siten kurssien suunnittelua ohjaavat opiston henkilöstö- ja tilaresursseihin liittyvät tekijät, kuten opettajien alueellinen saatavuus, erityisosaaminen, opistojen omat opetustilat ja vuokratilojen saatavuus sekä käytössä olevat välineet ja laitteet. Pedagogisesti perusteltujen syiden takia voidaan myös käynnistää joitakin ryhmiä alle vähimmäisosallistujamäärän.

Tilaukoulutusta toteutetaan muun muassa kuntien henkilöstön ja yritysten tarpeisiin, esimerkiksi ensiapukoulutusten muodossa. Opetuksen lisäksi opistossa järjestetään näyttelyitä (kuvataide, käsityö, kevätnäyttely), näytöksiä ja esityksiä (teatteri ja musiikkiryhmät).

Jokilatvan opiston opetusalat ovat:

- kielet
- kädentaidot
- liikunta, terveys ja hyvinvointi
- musiikki
- kuvataide
- esittävä taide ja kirjallisuus
- tieto- ja viestintätekniikka
- yhteiskunta, historia ja humanismi
- luonto ja ympäristö
- kotitalous
- taiteen perusopetus

2.2.3 Opetustunnin kesto opintopisteinä kansalaisopistossa

Vakiintuneen käytännön mukaisesti yhden opetustunnin kesto kansalaisopistoissa on 45 minuuttia. Kansalaisopistojen koulutuksen mitta ilmoitetaan opiskelijalle kurssitiedoissa tyypillisesti opetustunteina ja/tai -kertoina.

Opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2019 asettama vapaan sivistystyön kautta hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista valmistellut työryhmä päätyi loppuraportissaan ehdottamaan vapaan sivistystyön eri oppilaitosmuotojen yhteiseksi opetuksen laajuutta kuvaavaksi yksiköksi opintopistettä. Opintopiste ei korvaa rahoituksen perustana olevia käsitteitä, vaan sitä käytetään ainoastaan kuvaamaan koulutusten sisältöjen laajuutta eli koulutuksen suorittamiseen vaadittavaa työmäärää. Jatkossa kansalaisopistojen on siis ilmoitettava Koski-kelpoisten kurssiensa laajuus opetustuntien ja/tai -kertojen lisäksi myös opintopisteinä. Laajuuden määrittelyssä on mahdollista käyttää desimaaleja.

Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä opiskelijan keskimäärin 27 tunnin työpanos vastaa yhtä opintopistettä. Kuten muissakin oppilaitosmuodoissa, myös kansalaisopistoissa yhden opintopisteen suorittamisen vaatima työmäärä voi käytännössä vaihdella paljonkin kurssien ja opiskelijoiden valmiuksien mukaan. Kansalaisopisto päättää itse osaamisperusteisten kurssiensa laajuudet opintopisteinä ja määrittelee niiden pohjaksi kurssien puitteissa **toteutettavan opetuksen määrän** sekä arvioi opiskelijan itsenäiseen **työskentelyyn keskimäärin kuluvan ajan**. Tämän mitoitustyön tekee käytännössä kurssin suunnitteleva henkilö. Vaadittavan itsenäisen työn määrä on ilmoitettava myös kurssikuvauksessa siten, että kurssille ilmoittautuva opiskelija tietää, mitä häneltä odotetaan.

Paikallinen tarkennus: Opetustunnin pituus on Jokilatvan opistossa vakiintuneen käytännön mukaisesti 45 minuuttia. Kaikkien kurssien pituus ilmoitetaan oppitunteina. Koski -kelpoisten kurssien pituus ilmoitetaan oppitunteina ja opintopisteinä.

2.2.4 Opetustoiminnan painopistealueet Jokilatvan opistossa

Jokilatvan opiston opetustoiminnassa ovat painottuneet koulutustehtävän mukaisesti musiikin, käden- ja kuvataiteen sekä liikunta- ja terveysalan opetus ja kielten opetus. Erityisenä kohderyhmänä erottuu lapset ja nuoret, joille suunnattu opetus kattaa vuosittain noin 40 % kaikesta opetuksesta.

2.3 Toiminta-ajatus

Jokilatvan opiston toiminnan tavoitteena on kannustaa kuntalaisia aktiiviseen itsensä kehittämiseen, lisätä kuntalaisten osallisuutta ja osaamista. Opisto vastaa toiminta-alueensa väestön sivistystarpeisiin ja edistää paikkakuntien kehittymistä ja asukkaiden hyvinvointia. Opiston toiminta-ajatus perustuu elinikäisen oppimisen ja kestäväen elämäntavan periaatteisiin. Opistot tarjoavat yleissivistävää koulutusta, ammattitaitoa kehittäviä kursseja, taiteen perusopetusta, maksupalvelukoulutusta ja harrastustoimintaa kaikenikäisille.

Opisto tarjoaa myönteisiä itsensä kehittämisen ja sivistämisen mahdollisuuksia sekä kannustavia oppimiskokemuksia koko elämänpolun varrelle. Opiskelu luo sosiaalisia kontakteja, edistää opiskelijoiden

henkistä ja fyysistä terveyttä sekä tukee elinikäisen oppimisen periaatteita aktivoimalla kaiken ikäisiä. Opiston toiminnassa huomioidaan myös kestävä elämäntavan periaatteita eli ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä.

Opisto rikastuttaa toiminta-alueen asukkaiden elämää tarjoamalla mahdollisuuksia pitkäjänteiseen opiskeluun ja harrastamiseen. Opisto edistää sivistyksellistä tasa-arvoa tarjoamalla useiden eri aihealueiden koulutuksia toiminta-alueellaan.

2.4 Arvot ja strategia

Hyvinvointi

- Edistämme ja ylläpidämme ihmisten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä.
- Sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys
  - Edistämme kuntalaisten mahdollisuuksia yhteisölliseen oppimiseen ja sosiaalisten verkostojen rakentamiseen.
  - Teemme yhteistyötä yli hallinto- ja kuntarajojen ja verkostoidumme
- Inhimillisuus ja ihmisläheisyys
  - Olemme kaikessa toiminnassamme inhimillisiä ja ihmisläheisiä.
  - Palvelumme on helposti saatavilla ja saavutettavia.
  - Panostamme lähipalveluihin ja uusiin palveluntuottamismalleihin esim. digitaaliset palvelut.
- Tasa-arvo
  - Jokilatvan opisto tarjoaa oppimis- ja harrastusmahdollisuuksia tasapuolisesti eri kohderyhmille.
  - Asiakkaiden ja henkilökunnan yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat läsnä opiston kaikessa toiminnassa.

Oppimisen ilo ja vapaus

- Kaiken oppimisen ja opettamisen lähtökohtana pidämme oppimisen iloa ja oppimisen vapautta, mikä muodostaa hedelmällisen maaperän motivaatiolle ja edelleen oppimiselle ja kehitymiselle.
- Kunnioitamme ihmisten yksilöllisiä oppimisen lähtökohtia = oppimisen vapautta.

Joustavuus

- Reagoimme nopeasti asiakkaidemme tarpeisiin
- Opetussuunnitelma on jatkuva prosessi
- Ammattitaitoinen henkilöstö

Vastuullisuus

- Opiston kaikessa toiminnassa huomioidaan sosiaalinen, taloudellinen, ekologinen ja kulttuurinen kestävyys ja kestävä elämäntapa.

Kulttuuriperinteiden vaaliminen

- tuetaan ja vahvistetaan opettajien ja kurssilaisten perinteistä osaamista, katoamassa olevia tietoja ja taitoja
  - pidetään yllä ja elvytetään vanhaa osaamista, esimerkiksi käsityöperinne
  - luodaan myös uutta vanhan perinteen pohjalta
- vaalitaan maanläheistä ja maaseudun elämäntapaa ja identiteettiä

2.5 Visio

Jokilatvan opisto on merkittävä alueellinen koulutus- ja kulttuuripalvelujen tuottaja. Jokilatvan opisto tarjoaa toimialueensa koko väestölle monipuolisia ja korkeatasoisia vapaa-ajan opiskelumahdollisuuksia ja kulttuuripalveluita.

Opisto on ihmisille paikka ja yhteisö, jossa on mahdollisuus aktiivisesti toimia ja vaikuttaa, luoda verkostoja, hankkia osaamista ja edistää hyvinvointia. Opistolta löytyy asianmukaisia ja viihtyisiä tiloja, joihin kuntalaisten on hyvä kokoontua harrastamaan ja oppimaan. Tilat ja välineet ovat kaikkien kuntalaisten tasavertaisessa käytössä.

Osaamisperusteisuus on vakiintunut osaksi opetusta ja kansalaisopisto on muille koulutussektoreille yksi relevantti toimija elinikäisen oppimisen poluilla. Digitaaliset palvelut toimivat sujuvasti, kurssilaisten ja henkilökunnan on helppoa ja sujuvaa hoitaa asiansa. Henkilökunta toimii yhteistyössä, on ideointi- ja kehittämismahdollisuuksia sekä resursseja jaetaan.

3 OPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT

3.1 Oppimiskäsitykset

Jokilatvan opistossa oppiminen on elinikäistä ja yhteisöllistä. Opiston toiminta-alueen asukkaita kannustetaan jatkuvaan läpi elämän tapahtuvaan oppimiseen. Yhteisöllinen oppiminen mahdollistaa mm. osallistujia kiinnostavien kysymysten ja ilmiöiden tarkastelun sekä osallistujien omien kokemusten ja arjen toimintamallien hyödyntämisen. Lisäksi yhteisöllinen oppiminen tukee osallistujien mielipiteiden kuulemistä ja niiden reflektointia sekä opiskelijoiden osallistumista opetuksen, kurssin käytäntöjen ja arvioinnin suunnitteluun. Opiskelijoita kannustetaan osallistumaan opistojen toimintojen suunnitteluun ja kehittämiseen.

Opettajan ja henkilöstön rooli on ennen kaikkea oppimisprosessin ja arjen käytäntöjen ohjaaminen eli opiskelijoiden tukeminen tiedon haussa ja käytännön toiminnassa. Opettajan rooliin kuuluu välittäminen, vastuunkanto, vaikuttaminen ja verkottuminen sekä kyky toimia yhdessä. Opettaja on oppimista tukeva ohjaaja, joka motivoi, innostaa ja aktivoi opiskelijaa oppimaan sekä toimimaan muiden osaamisen kehittämisen edistäjänä. Sekä opettajan antama palaute, että vertaispalaute muilta ryhmän jäseniltä tukevat opiskelijaa edistymisessään ja itse asettamiensa tavoitteiden saavuttamisessa. Yksilöllisten tavoitteiden huomiointi on tärkeää, mutta myös ryhmän ja kurssin yhteisiä osaamistavoitteita nostetaan esiin.

Jokilatvan opiston opetus tukee ihmisten kykyä kasvaa ja kehittyä koko elinikänsä ajan eri taidoissa. Euroopan unionin määrittelemiä elinikäisen oppimisen avaintaitoja ovat viestintä äidinkielellä ja vierailta kielillä, matemaattis-luonnontieteellinen perusosaaminen, digitaaliset taidot, oppimistaidot, sosiaaliset taidot, kansalaistaidot, aloitekyky ja kulttuuritietoisuus. Elinikäinen oppiminen on jatkuvaa oppimista, mutta myös oman osaamisen, oppimistavan ja osaamistarpeiden tunnistamista. Itselle uusia tai tärkeitä taitoja oppimalla tai näitä taitoja päivittämällä ja ylläpitämällä säilytetään mielekäs elämänlaatu ja osallisuus yhteiskuntaan.

Opiskelijat sitoutuvat opiskeluun, kun toiminnan tavoite on selkeästi määritelty. Sitoutumista vahvistaa myös se, että opiskelijat voivat itse osallistua ja vaikuttaa tavoitteenasetteluun. Tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus ja kunnioitus opiskelijoiden kohtaamisessa ja myös opiskelijoiden keskinäisessä kanssakäymisessä synnyttää luottamuksellisen ilmapiirin opiskeluryhmään. Avoin, luottavainen ja rento ilmapiiri edesauttaa merkittävällä tavalla oppimista.

3.2 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan laajasti erilaisia oppimiseen liittyviä fyysisiä ja virtuaalisia ympäristöjä sekä sosiaalisten suhteiden ja psyykkisten tekijöiden kokonaisuutta, joiden vaikutuspiirissä opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöihin kuuluvat myös opetusvälineet ja oppimateriaalit. Opetusta järjestetään toimintaan soveltuvissa tiloissa, joissa on otettu huomioon saavutettavuus, esteettömyys, kestävä elämäntapa, opetettavien kurssien tarpeet sekä viihtyisyys- ja työturvallisuuskohdat.

Opetusta toteutetaan ja laajennetaan tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen mm. verkkokursseina ja monimuoto-opetuksena. Verkko-opetuksen välineiden ja sähköisten alustojen avulla monipuolinen ryhmäopetus ja vuorovaikutus opettajan ja opiskelijoiden välillä mahdollistuvat joustavasti. Opiskelijaa ohjataan hyödyntämään itsekin oppimisessaan digivälineitä muun muassa tiedon hakuun ja tuottamiseen. Opetuksen ja oppimisen tukena käytetään monipuolisesti sähköisiä oppimisympäristöjä, tietoteknisiä välineitä ja sähköisiä materiaaleja.

Oppimisympäristöt ovat turvallisia, sosiaalisuutta edistäviä, ilmapiiriltään myönteisiä ja avoimia sekä opettajan opetustyötä ja opiskelijan oppimista tukevia. Ne rohkaisevat opiskelijaa ja antavat hänelle mahdollisuuden työskennellä itsenäisesti sekä ryhmässä muiden kanssa. Fyysisinä oppimisympäristöinä pyritään hyödyntämään ensisijaisesti opiston omia tiloja, kuntien omistamia koulu- ja muita tiloja, vuokratiloja ja lähiluontoa. Virtuaalisina oppimisympäristöinä opistolla on käytössä esimerkiksi Microsoft Teams, Google Meet ja Zoom.

Turvallinen, hyväksyvä ja luottamuksellinen oppimisympäristö on oppimisen edellytys ja tärkeää, jotta yhteisöllinen oppiminen toteutuu. Opiskelijoiden on voitava turvallisesti jakaa ajatuksiaan ja tulla kuulluksi. Tavoitteena on, että opiskelijat ymmärtävät toistensa näkökantoja ja hyväksyvät erilaisuutta

Asianmukaiset tekniset laitteet monipuolistavat oppimisympäristöä ja mahdollistavat uusia opetusmenetelmiä. Sähköisiä oppimisympäristöjä ja sovelluksia voi hyödyntää opetuksen eriyttämisessä ja elävöittämisessä. Sähköisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen on tärkeä mahdollisuus, mutta ei itse tarkoitus oppimistilanteissa (pl. etä- ja monimuotokurssit).

Hyvin järjestettyinä erilaiset autenttiset oppimisympäristöt (luokahuoneen ulkopuolella) avaavat uusia mahdollisuuksia opiskelun laajentumiselle ilmiöpohjaiseen suuntaan. Tavoitteena on innostaa ja aktivoida osallistujia omaehtoiseen vastuunottoon oppimistapahtumassa.

3.3 Opetusmenetelmät

Opetuksen toteuttamis- ja työtavaksi valitaan kurssiin sopiva ja opiskelijan oppimista edistävä opetusmenetelmä. Erilaisilla opetusmenetelmillä opettaja organisoii, aktivoi ja motivoi opetusta. Opistoissa suositaan monipuolisten opetusmenetelmien käyttöä oppimisen edistämiseksi. Käytettyjä opetusmenetelmiä ovat mm. tekemällä oppiminen, havainnollistaminen, aktivoivat menetelmät, ryhmätyöt, keskusteleva opetus, työpajat, portfoliotehtävät ja luennot. Hyvä opetusmenetelmä lisää oppijan motivaatiota ja antaa sekä opettajalle että oppijalle palautetta.

Opetusmenetelmien valintaan vaikuttavat kurssilaisten ikä, taso, oppimiskokemukset ja -tottumukset, motivaatio ja elämäntilanne. Ryhmien heterogeenisyys edellyttää opettajilta erilaisten pedagogisten ratkaisujen vaihtelevaa käyttöä. Lisäksi opettajan opetustyyli, valmiudet, kokeilunhalu ja kokemus erilaisista opetusmenetelmistä ohjaavat opetuksen toteuttamista. Onnistuneen opetusmenetelmän käyttö edellyttää, että opettaja tuntee käyttämänsä menetelmät omakseen. Käytettävien opetusmenetelmien valintaan vaikuttavat lisäksi opetettava aine, kurssin sisältö ja tavoitteet. Opetusmenetelmien tarkoituksenmukaisuus riippuu myös fyysisestä opetustilasta, ryhmän koosta ja ajasta.

Opiskelijoita kannustetaan itseohjautuvaan oppimiseen, oma-aloitteisuuteen, joustavuuteen ja vastuullisuuteen omasta opiskelusta ja oppimisesta. Itseohjautuva oppija ei työskentele yksin, vaan oppimista tapahtuu koko ajan sekä vuorovaikutuksessa muiden kurssilaisten että opettajan kanssa.

4 OSAAMISEN OSOITTAMINEN KANSALAI SOPISTOSSA

Osaamisen osoittamisella tarkoitetaan tapoja, joilla opiskelija osoittaa kurssilla vaadittua osaamistaan siten, että se on arvioitavissa. Kurssin kuvauksessa on kerrottu, minkälaista osaamista kurssilla tavoitellaan, sekä mahdollisesti esitetty jo valmiiksi kurssilla käytössä olevia osaamisen osoittamisen tapoja.

Suoritusmerkintää tavoittelevan opiskelijan tulee osoittaa osaamisensa sillä kurssilla, jolle hän on ilmoittautunut. Lähtökohtaisesti osaaminen osoitetaan tuon kurssin aikana, pääsääntöisesti kurssitilanteissa – luokassa tai verkossa.

4.1 Osaamisen osoittamisen suunnittelu

Koski-tietovarantoon tallennettavan osaamisperusteisen koulutuksen järjestämisestä päättää kansalaisopiston ylläpitäjä. Oppilaitos on viime kädessä vastuussa siitä, että suunnittelu on oikeudenmukaista ja hyvää ja että osaamisen osoittaminen tapahtuu suunnitelman mukaisesti ja avoimesti. Osaamisen osoittaminen suunnitellaan kurssikohtaisesti ja suunnittelusta vastaa yleensä kurssin opettaja. Kurssi tulee toteuttaa saman sisältöisenä kaikille opiskelijoille sillä erotuksella, että arviointia tehdään vain suostumuksen siihen antaneille.

Osaamisen osoittaminen suunnitellaan asettamalla kurssille osaamistavoitteet ja arviointikriteerit (ks. tarkemmin kohta Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit). Ne ohjaavat opettajan valintoja siitä, millaisia osaamisen osoittamisen tapoja kurssilla voidaan käyttää. Kurssien osaamistavoitteet ja siten myös osaamisen osoittamisen tavat voivat poiketa toisistaan eri kursseilla ja opistoissa. Osaamisen osoittamisen toteutukseen voi vaikuttaa myös se, kuinka moni samalta kurssilta on antanut suostumuksen suorituksensa viralliseen arviointiin (ks. tarkemmin kohta Arvioinnin kuvaus ja arviointimenetelmät).

Osaamisperusteisessa opetuksessa korostuu opettajan ja opiskelijan sekä opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus. Opettaja ja opiskelija(t) sopivat yhdessä osaamisen osoittamisen tavoista ja aikataulusta esimerkiksi kurssin aluksi tai sen aikana. Tavoitteena on, että kaikki osaaminen saadaan osoitettua.

Paikallinen tarkennus: Osaamistavoitteet sekä arviointikriteerit ja -tavat suunnitellaan kurssikohtaisesti.

4.2 Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Mikäli oppilaitos haluaa, se voi tunnistaa ja tunnustaa myös opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista.

Aiemmin hankittua osaamista voidaan tunnistaa ja tunnustaa joko osana kansalaisopiston kurssia tai todentaa opiskelijan osaaminen ilman kurssille osallistumista. Kansalaisopiston ylläpitäjä päättää, onko aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen opistossa mahdollista sekä missä oppiaineissa ja miten se mahdollisesti tapahtuu.

Paikallinen tarkennus: Lukuvuonna 2023-2024 Jokilatvan opistossa ei ole vielä mahdollista suorittaa opintokokonaisuuksia aiemmin hankitun osaamisen perusteella.

5 OSAAMISEN ARVIOINTI

Vapaan sivistystyön koulutuksessa saavutetun osaamisen Koski-tietovarantoon viemisen edellytyksenä on, että osaaminen on arvioitu. Kansalaisopiston kurssilla, jolta opiskelija haluaa suoritusmerkinnän, opiskelijan osaaminen arvioidaan, ja tätä arviointia varten on luotava kurssille arviointikäytännöt.

Arvioinnin ja palautteen tarkoitus on tehdä saavutettua osaamista näkyväksi opiskelijalle itselleen. Pelkät kokeet ja testit eivät tue jatkuvaa oppimista, siksi tarvitaan monipuolisia arvioinnin tapoja ja menetelmiä. Opiskelijälähtöinen arviointi on avointa, läpinäkyvää ja perusteltua sekä perustuu vuorovaikutukseen. Arvioinnin tulee olla luonteeltaan kannustavaa ja antaa opiskelijalle tietoa hänen kehittämisestään. Arviointi tulee tehdä mahdollisimman pian osaamisen osoittamisen jälkeen.

5.1 Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit

Osaamisperusteisilla Koski-kelpoisilla kursseilla tulee olla asetettuna **osaamistavoitteet ja arviointikriteerit**, joiden pohjalta kurssin arviointikäytännöt suunnitellaan. Osaamisperusteinen arviointi on puhtaasti kriteeriperusteista eli opiskelijan osaamista verrataan osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Osaamistavoitteet kuvaavat niitä osaamiskokonaisuuksia, joista kurssin sisältö muodostuu. Kuhunkin osaamistavoitteeseen liittyy arviointikriteereitä, jotka puolestaan kuvaavat niitä osaamisia, jotka täytyy osaamistavoitteen saavuttamiseksi hallita. Arviointikriteerit määrittävät usein osaamisen itsenäisyyden tasoa. Opiskelija saa suoritusmerkinnän oman suorituksensa perusteella, eikä se ole siis riippuvainen muiden opiskelijoiden suorituksista. Arvioinnin perusteena ei ole myöskään opetukseen osallistuminen tai koulutukseen käytetty aika.

Arvioinnissa tulee noudattaa arviointikriteereitä ja kaikkien osapuolten tulee tietää arvioinnin perusteet. Arvioija ei voi muuttaa tai mukauttaa kriteerejä kurssin aikana. Tällä varmistetaan arvioinnin oikeellisuus ja opiskelijan oikeudet. Arvioija vertaa opiskelijan osaamista ainoastaan osaamistavoitteisiin ja niiden arviointikriteereihin. Tällä tavoin opiskelijaa ohjataan myös selkeästi kehittämään juuri tavoiteltavaa osaamista.

Osaamista on voitava arvioida ja todentaa luotettavasti erilaisin **arviointimenetelmin** eli osaamistavoitteiden tulee olla selkeitä sekä arvioitavissa, mitattavissa tai todennettavissa olevia asioita tai kykyjä. Mikäli opisto järjestää esimerkiksi numeerisesti arvioitavaa opetusta esimerkiksi yhteistyössä toisen oppilaitoksen kanssa, oppilaitokset sopivat arviointikriteereistä ja osaamistavoitteista yhdessä.

Paikallinen tarkennus: Osaamistavoitteet ja arviointikriteerit suunnitellaan kurssikohtaisesti. Samalle kurssille voidaan suunnitella tarvittaessa myös eri tasoisia osaamistavoitteita, koska pienessä opistossa ei ole mahdollista aina järjestää erikseen eri tasoisia kursseja. Tällöin opiskelijan täytyy valita lähtötasonsa opettajan kanssa yhteistyössä kurssin alussa. Opettaja joutuu yksilöllistämään opetustaan eri tasojen mukaisesti.

5.2 Arvioinnin kuvaus ja arviointimenetelmät

Arvioinnin kuvauksessa esitetään, **millä keinoin** opiskelijoiden saavuttama osaaminen arvioidaan ja **minkälaisia menetelmiä** arvioinnissa käytetään eli **millä keinoin opiskelija osoittaa osaamisensa**. Arviointimenetelmiä voivat olla esimerkiksi oppimistehtävä, portfolio, työn reaaliaikainen seuraaminen tai suullinen arviointi. Usein arvioinnissa käytetään useita menetelmiä. Arviointiin voi sisältyä myös opiskelijan itsearviointia tai vertaisarviointia. Lopullisesta arvioinnista vastaa kuitenkin aina oppimisen arvioija.

Osaamisen arviointi kannattaa yhden arviointitilanteen tai koko materiaalin läpikäynnin sijaan koostaa pienistä asioista. Osaamista on mahdollista osoittaa kurssin aikana siten, että kurssin viimeisen

opetuskerran päätyttyä opettajalla on koossa ja osoitettuna kaikki se materiaali, jolla opiskelijan osaaminen on sovittu osoitettavan ja jonka pohjalta opettaja voi tehdä arviointipäätöksen.

Paikallinen tarkennus: Eri kursseille sopii erilaiset tavat osoittaa osaamistaan. Esimerkiksi kuvataiteen kursseille sopii hyvin jatkuva arviointi ja portfoliotyöskentely, kun taas musiikissa täytyy seurata reaaliaikaisesti opiskelijan edistymistä. Joillakin kursseilla arviointikriteereinä on myös aktiivinen osallistuminen opetukseen, esimerkiksi kielten kursseilla tarvitaan läsnäoloa, jotta opettaja pystyy seuraamaan opiskelijan edistymistä esimerkiksi puheen tuottamisessa. Jokaiselle kurssille suunnitellaan useampia tapoja ja menetelmiä arviointiin. Jokilatvan opistossa on käytössä arviointilomake, jossa on kurssikohtaiset arviointikriteerit ja mahdollisuus myös sanalliseen arviointiin.

5.3 Kurssin arviointiasteikko

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaan arvioinnin vähimmäisvaatimuksena on, että koulutuksessa saavutettu osaaminen on hyväksytty eli opiskelijan osaaminen vastaa vähintään koulutuksen osaamisperusteisessa kuvauksessa olevaa tasoa. Arviointiasteikko on siis tällöin hyväksytty / hylätty. Myös muunlaisen arviointiasteikon käyttäminen on mahdollista. Koski-tietovarantoon tallennetaan vain opiskelijan hyväksytty suoritus. Jos kurssilla on käytössä muunlainen arviointiasteikko, asteikkoa varten on luotava omat arviointikriteerit.

Mikäli opiskelijan osaaminen ei yllä tavoitellulle tasolle, ei hänelle voida antaa suoritusmerkintää. Päätös tulee perustella hänelle siten, että hän ymmärtää, mitä hänen osaamisestaan jäi puuttumaan, ja hänelle voi myös antaa mahdollisuuden täydentää suoritustaan. Opiskelijalla on oikeus pyytää selvitystä, jos hän ei ole saanut riittäviä perusteluja suorituksen hylkäämiseen.

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opistossa arviointiasteikkona on hyväksytty / hylätty.

5.4 Osaamisen arvioijat

Vastuu arviointiprosessista kokonaisuutena on opiston ylläpitäjällä. Arvioijan pätevyydelle ei voi asettaa yleispäteviä kriteereitä, eikä siitä ole vapaan sivistystyön lainsäädännössä mainintaa. Hyvää osaamisen arviointitoimintaa voi kuitenkin edistää, kun arvioijien valinnassa noudattaa esimerkiksi seuraavia kriteereitä:

- *arvioijilla on riittävä ammattitaito kyseisen koulutuksen tai kurssin alalta*
- *arvioijat tuntevat kyseessä olevan koulutuksen osaamistavoitteet ja arviointikriteerit.*

Kansalaisopistossa opiskelijan osaamisen arvioijana toimii yleensä kurssin opettaja. Arviointia suorittavalla opettajalla ei tarvitse olla pedagogista pätevyyttä, mutta opiston ylläpitäjän tulee huolehtia siitä, että hänet on nimetty ja perehdytetty tehtävään. Perehdyttäminen on ensiarvoisen tärkeää sellaisissa tilanteissa, joissa kurssin opettaja on vaihtunut kesken kurssin tai opettaja ei ole ollut suunnittelemassa kurssia.

Arvioivalla opettajalla tulee olla riittävä osaaminen ja ammattitaito aineeseen, jonka osaamista arvioidaan. Hänen tulee olla työsuhteessa oppilaitokseen, ja opiston tulee tehtävään nimeämisen lisäksi perehdyttää hänet opiston toimintatapoihin sekä varmistaa että opettaja ymmärtää osaamisperusteisuuden, osaamisen tunnistamisen ja osaamisen arvioinnin. Arvioijan mahdollinen esteellisyys määritellään hallintolain 27–29 § mukaan.

Paikallinen tarkennus: Osaamisen arvioijana toimii kurssin opettaja.

5.5 Opiskelijan ohjaus ja palaute osaamisen kehittymisestä

Osaamisperusteisessa opetuksessa lähtökohtana ovat opiskelija sekä hänen tarpeensa.

Osaamisperusteisilla kursseilla opiston tulee varmistaa, että opiskelija tiedostaa oikeutensa sekä vastuunsa omasta oppimisestaan ja saa sekä ohjausta että kirjallista tai suullista palautetta osaamisensa kehittymisestä kurssin opettajalta.

Osaamisperusteisuuden luonteeseen kuuluu, että opiskelija itse on myös aktiivinen toimija. Hänen tulee ymmärtää, miten ohjausta on mahdollista saada, mistä palautetta annetaan ja millä perusteella arviointia tehdään. Oppilaitoksen ylläpitäjä päättää ohjauksen tavoista ja määrästä. Kurssin opettajan lisäksi myös opiston muu henkilökunta saattaa antaa opiskelijalle neuvontaa ja tukea esimerkiksi kurssin valinnassa jo ennen kurssi-ilmoittautumista.

Ohjauksen tehtävä on tukea opiskelijaa onnistumaan opinnoissaan. Ohjauksella pyritään parantamaan opiskelijan ymmärrystä ja luottamusta omaan osaamiseensa, tukemaan kehitystä ja hyvinvointia sekä kannustamaan aktiiviseen kansalaisuuteen ja yhteisöllisyyteen.

Antamassaan palautteessa arvioija perustelee antamansa arvioinnin. Opiskelijalle tulisi syntyä ymmärrys tehdyn arvioinnin oikeellisuudesta eli siitä, että se on tehty arviointikriteerien mukaisesti. Hyvin muotoiltu ja annettu palaute huomioi opiskelijan vahvuudet ja auttaa häntä kehittymään ja kehittämään osaamistaan. Palautteessa käsitellään opiskelijan osaamisen tasoa, ei hänen persoonaansa.

Paikallinen tarkennus: Opettaja antaa kurssin aikana opiskelijalle palautetta opinnoissa edistymisestään. Kurssin lopussa tai päätyttyä opiskelija saa opettajalta arvioinnin kurssin suorittamisesta.

5.6 Opiskelijan suostumus tietojen siirtoon kansalliseen opintosuoritus- ja tutkintorekisteriin (Koski-tietovaranto)

Jotta opiskelijan kurssisuoritus voidaan tallentaa Koski-tietovarantoon, hänen tulee antaa suostumuksensa tietojen tallentamiseen oppilaitoksen ylläpitäjälle. Suostumus on kerättävä opetus- ja kulttuuriministeriön ohjeistuksen mukaisesti ja jokaisesta kurssista erikseen. Osaamisperusteiset Koski-kelpoiset kurssit ovat avoimia kaikille eli kurssille osallistuminen ei edellytä opiskelijalta suostumusta osaamisensa arviointiin.

Koski-tietovarantoon voidaan viedä suoritustiedot kursseista, jotka ovat alkaneet aikaisintaan 1.8.2021. Keskeytyneitä tai hylättyjä suorituksia ei tallenneta Koski-tietovarantoon.

Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti. Suostumuksen keruun taustaksi oppilaitoksen tehtävä on antaa opiskelijalle tarvittava informaatio osaamisperusteisuudesta, suostumuksesta ja arvioinnista. Opetus- ja kulttuuriministeriö on ohjeistanut erikseen myös opiskelijan informoinnista.

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opistossa suostumustieto kerätään tätä varten OKM:n ohjeistuksen mukaisesti laaditulla lomakkeella, jonka sekä opiskelija että ko. kurssin opettaja allekirjoittavat. Suostumustieto viedään opiston kurssihallintajärjestelmään Hellewiin opiskelijan tietoihin.

5.7 Arvioinnin dokumentointi ja arviointiaineisto

Osaamisen osoittamisesta ja arvioinnista syntyy eri muodoissa olevaa aineistoa. Arvioinnista syntyviä asiakirjoja voivat olla esimerkiksi arvioijan tekemät kirjalliset arvoinnit tai opiskelijan kirjallinen itsearviointi, jotka voivat myös olla digitaalisessa muodossa. Arvioinnin dokumentoinnilla varmistetaan, että tehtyyn arviointiin voidaan tarvittaessa palata jälkikäteen esimerkiksi opiskelijan pyynnöstä.

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opistossa on käytössä arviointilomake, jonka opettaja täyttää kurssin päätyttyä. Lomakkeessa on kurssin arviointikriteerit ja myös sanallinen arviointi on mahdollista. Lomakkeen arviointikriteereihin voidaan kirjata esimerkiksi portfolio, itsearviointi tms. jolloin voidaan myöhemmin tarkistaa kaikki arviointiin liittyvät suoritukset yhdeltä lomakkeelta. Lomakkeet arkistoidaan opiston puolesta.

5.8 Arvioinnin uusiminen, tarkistaminen ja oikaisu

Opiskelijan on tärkeä saada tietoonsa, onko hänellä mahdollisuus uusien osaamisen osoittamista ja miten hänen tulee toimia, jos hän on tyytymätön saamaansa arviointiin. Mikäli tehdystä osaamisen arvioinnista seuraa opiskelijalle epäselvyyttä tai tunnetta epätasa-arvoisesta kohtelusta, oppilaitoksen vastuullisten toimijoiden tulee olla valmiita tarkistamaan tehtyjä arviointeja. Opiskelija voi pyytää rehtorilta arvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, edelleen aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

5.9 Todistus suoritetusta kurssista

Koski-tietovarantoon kirjatut suoritusmerkinnät ovat opiskelijan nähtävillä ja jaettavissa maksutta Oma opintopolku -palvelussa. Opiskelija voi kuitenkin pyytää myös paperisen todistusasiakirjan Koski-tietovarantoon tallennetuista opintosuorituksistaan. Kansalaisopiston kursseista ei lähtökohtaisesti anneta paperista todistusta. Mikäli opiskelija haluaa suoritetusta kurssista paperisen todistuksen, sellainen voidaan toimittaa opiston yleisen todistuskäytännön mukaan – tarvittaessa maksullisena.

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opistossa on todistus pohja opintopistekursseille. Todistuksesta ilmenee kurssi, sen tavoitteet, laajuus ja suoritusajankohta. Opiskelija saa todistuksen pyydettyä. Todistuksesta peritään mahdollinen maksu johtokunnan hyväksymien maksusääntöjen mukaisesti.

6 KIELET

6.1. Opetuksen tavoitteet

Kansalaisopistojen kielikurssit ovat avoimia kaikille taustasta riippumatta. Kansalaisopistoissa voi opiskella kieliä alkeista alkaen tai syventää ja ylläpitää jo hankittua vieraan kielen taitoa.

Kieltenopetuksen tavoitteena on käytännön kielitaito. Taustalla on ajatus kielenkäyttäjistä sosiaalisena toimijana, jonka tavoitteena on toimia erilaisissa tilanteissa jonkin tavoitteen saavuttamiseksi.

Tavoitteena on myös opiskelijan opiskelutaitojen kehittäminen, omien vahvuuksien löytäminen sekä ohjaaminen omaehtoiseen opiskeluun.

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opiston kielten opetuksessa noudatetaan kielitaidon eurooppalaisen viitekehityksen (CEFR) taitotasoa ja niihin kirjattuja osaamistavoitteita. Tarkoituksena on helpottaa opiskelijaa löytämään omalle lähtötasolle sopivan tasoinen kielten opetuksen ryhmä.

6.2 Opetusohjelman rakenne

Kansalaisopistojen kielikurssit vaihtelevat laajuudeltaan muutaman kerran lyhytkursseista koko lukuvuoden kestäviin kursseihin. Myös niiden painotukset vaihtelevat. Tyypillisesti kursseilla painotetaan suullista tuottamista ja puhutun kielen ymmärtämistä sekä kohdekielen maiden kulttuureihin perehdyttämistä.

Opiskelijoita kannustetaan tavoitteelliseen kieltenopiskeluun tarjoamalla tasolta toiselle eteneviä kursseja.

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opiston kielikurssit ovat yleensä koko lukuvuoden mittaisia ja tasolta toiselle eteneviä kursseja. Lyhyempiä intensiivikursseja voidaan myös järjestää määrättyihin teemoihin tai opintosisältöihin keskittyen. Suosituimmat opetuskielet ovat viime vuosina olleet suomi, englanti, espanja, italia ja venäjä. Erikoisempaan kielenä on opetettu myös karjalan kieltä. Ruotsin, saksan ja ranskan kielten opetukseen on myös valmiuksia kysynnän mukaan. Myös viitotun puheen opetus on sisältynyt ohjelmaan kysynnän mukaan. Opistolla on valmiudet myös muiden kielten opetukseen kysynnän ja opettajien saatavuuden perusteella.

6.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi

Kansalaisopiston kielikurssit sijoittuvat kielitaidon eurooppalaisen viitekehyksen taitotasoille (CEFR = Common European Framework, A1-C2). Taitotasot ohjaavat opiskelijaa oikean kurssin valinnassa. Eurooppalainen kielitaidon viitekehys on ohjeistus, jonka tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja helpottaa saavutetun kielitaidon kuvailemista ja määrittelemistä.

A1 - Perustaso: Alkeet, suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa

A2 - Perustaso: Selviytyminen esim. tyypillisissä matkailutilanteissa

B1 - Itsenäinen kielenkäyttäjät: Selviytyminen esim. arkielämän tilanteissa

B2 - Itsenäinen kielenkäyttäjät: Selviytyminen esim. työelämässä

C1 - Taitava kielenkäyttäjät: Selviytyminen monissa vaativissa kielenkäyttötilanteissa

C2 - Taitava kielenkäyttäjät: Virheetön, täsmällinen ja sopiva kielenkäyttö vaativissa tilanteissa

Osaamisen arviointi tehdään vertaamalla opiskelijan osaamista kurssin osaamistavoitteisiin ja niistä johdettuihin arviointikriteereihin.

Osaamisen arviointi on opiskelijalle vapaaehtoista. Osaaminen arvioidaan, mikäli opiskelija antaa suostumuksensa arvioinnille kurssin aluksi. Opiskelijan osaamisen arvioinnista vastaa kurssin opettaja. Koska arviointi tapahtuu osana kurssin opetusta, osaamisen osoittamisen tulisi olla mahdollisimman helppoa ja yksinkertaista sekä opiskelijalle että opettajalle. Arvioinnissa voi käyttää kurssin ja oppimateriaalin tehtäviä sekä erilaisia omaehtoisia tuotoksia siten, että yksittäisten opiskelijoiden osaamisen arviointi ei vaikuta merkittävästi muun ryhmän toimintaan.

Paikallinen tarkennus:

Kielitaidon eurooppalaisen viitekehyksen mukaiset taitotasot

ALKEISTASO

A1

Ymmärtää hitaasta ja selkeästä puheesta yksinkertaisia perustason ilmauksia, jotka liittyvät suoraan omaan elämään tai jotka koskevat välitöntä konkreettista ympäristöä. Pystyy ymmärtämään joitakin asioita helppotajuisista ja lyhyistä teksteistä. Selviää kaikkein yksinkertaisimmissa puhetilanteissa, mutta puhe on hidasta ja hyvin katkonaista ja ääntämisessä ja/tai kielen hallinnassa voi olla puutteita. Pystyy kirjoittamaan erittäin lyhyitä tekstejä, joissa on lukuisia kielellisiä puutteita.

A2

Ymmärtää selkeää ja yksinkertaistettua puhetta, joka käsittelee jokapäiväisiä ja tuttuja asioita. Ymmärtää helposti lyhyitä, yksinkertaisia tekstejä ja saa selville pääasiat jokapäiväisen elämän aihepiirejä käsittelevistä teksteistä. Selviää rutiininomaisissa yksinkertaista tiedonvaihtoa vaativissa puhetilanteissa, vaikka

ääntäminen tai kielenhallinta voi olla vielä puutteellista. Pystyy kirjoittamaan suppeita, yksinkertaisia tekstejä jokapäiväisistä asioista, mutta teksti voi olla hajanaista.

PERUSTASO

B1

Ymmärtää pidempää yhtäjaksoista puhetta ja keskeisen ajatuksen monista televisio- ja radio-ohjelmista, jos aihepiiri on tuttu ja puhetempo normaali. Ymmärtää tavallisia jokapäiväisen elämän tekstejä, mutta vaativammat tekstit, joiden aihepiiri on vieras, saattavat tuottaa vaikeuksia. Selviää tavallisimmissa käytännön puhetilanteissa ja pystyy kirjoittamaan yksinkertaista, yhtenäistä tekstiä tavallisista aiheista, vaikkakin kieliopilliset ja sanastolliset puutteet toisinaan vaikeuttavat ymmärtämistä.

B2

Ymmärtää normaalitempoista puhetta yleisistä aihepiireistä, mutta joitakin yksityiskohtia saattaa jäädä ymmärtämättä. Nopea puhekieli ja murteellisuudet tuottavat kuitenkin vaikeuksia. Ymmärtää vaivatta yleisiä aihepiirejä käsitteleviä tekstejä, joskin muutamat tekstin välittämät sävyerot voivat jäädä epäselviksi. Selviää melko hyvin erilaisissa sekä virallisissa että epävirallisissa puhetilanteissa. Pystyy kirjoittamaan sekä yksityisiä että puolivirallisia tekstejä ja esittämään ajatuksiaan yhtenäisinä kokonaisuuksina.

JATKOTASO

C1

Ymmärtää kaikenlaista normaalitempoista puhetta, vaikka joskus ymmärtäminen voi vaatia ponnistelua, jos aihepiiri tai asian käsittely on vierasta. Ymmärtää rakenteellisesti ja kielellisesti monimutkaisia tekstejä ja oman aikamme kirjallisuutta. Puhuu ja kirjoittaa selkeästi ja sujuvasti erilaisista aiheista, mutta harvinaisten sanojen ja monimutkaisten lauserakenteiden käyttö saattaa kuitenkin tuottaa vaikeuksia.

C2

Ymmärtää vaikeuksitta kaikenlaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä. Ilmausten hienot sävyerot tuottavat enää harvoin vaikeuksia. Puhuu ja kirjoittaa erittäin sujuvasti tilanteeseen sopivalla tyyllillä ja pystyy ilmaisemaan hienojakin merkitysvahteita. Kieliopin ja sanaston hallinta on varmaa lähes kaikissa tilanteissa, ja pienetkin puutteet ovat harvinaisia.

Kurssien suunnittelun, kurssin taitotasomäärittelyn ja opiskelijan arvioinnin tukena käytetään oheista eurooppalaiseen viitekehykseen pohjautuvaa kielitaidon taitotasokuvausta (A1-C2) sekä näiden pohjalta laadittua arviointikriteeristöä (liitteenä). Arviointikriteerit on kuvattu taitotasoin kielitaidon eri osa-alueille. Kriteeristön avulla opiskelijan osaamista voi arvioida taitotason, kurssin laajuuden sekä osaamistavoitteiden ja painotuksen mukaisesti.

6.4 Opintopistekurssit

E-perusteet -palveluun viedään kielten opetuksen osaamisperusteisesti toteutettavat opintopistekurssit.

7 KÄDENTÄIDOT

7.1 Tavoitteet

Käsityön kursseilla ylläpidetään ja kehitetään suomalaista käsityö- ja muotoiluperinnettä. Kursseilla on mahdollisuus tutustua monipuolisesti erilaisiin käsityön ja muotoilun tekniikoihin, materiaaleihin, työvälineisiin sekä niiden historiaan ja nykyiseen käsityökulttuuriin. Kursseilla käsillä tekeminen on myös osa hyvinvointia, tapa ilmaista itseä, rentoutua, ylläpitää sosiaalisia suhteita ja oppia vertaisiltaan eli

hyödyntää ryhmän monipuolista osaamista. Kädentaitojen kursseilla halutaan myös luoda ja ylläpitää tekemisen ja oppimisen iloa, sekä oman käden jäljen löytämistä.

Kädentaitojen ja muotoilun opetuksen tavoitteena on tukea opiskelijan käsityön ja muotoilun prosessia eli tuotteen ideointia, esteettistä ja teknistä suunnittelua, tuotteen valmistamista sekä prosessin ja tuotteen arviointia. Käsityötaidon oppimisen lisäksi tavoitteena on myös teknologian eli työvälineiden, koneiden ja laitteiden turvallisen käytön oppiminen. Lisäksi opiskelijan materiaalituntemus vahvistuu teorian ja käytännön työskentelyn kautta. Ekologinen kestävyys huomioidaan käytännön työssä, esimerkiksi hyödyntämällä käsitöihin luontevasti soveltuvia kierrätysmateriaaleja.

7.2 Opetusohjelman rakenne

Toiminta tarjoaa monipuoliset, mielenkiintoiset ja korkeatasoiset mahdollisuudet käsityön eri osa-alueiden tuntemiseen ja oppimiseen. Opiskelijaa kannustetaan käyttämään ja kehittämään monipuolisesti omia valmiuksiaan kuten luovuuttaan, esteettisiä valmiuksiaan, tietojaan ja motorisia taitojaan.

Jokilatvan opiston käsityön kurssit sisältävät tekstiili- ja teknisen työn sekä käsityön erikoistekniikat. Käsitöissä on koko lukuvuoden pituisia kursseja, lyhyitä viikonloppukursseja sekä intensiivisiä kurssi-iltoja. Opistossa on tarjolla perinteisiä, hyväksi havaittuja kädentaitojen kursseja sekä uutuuskursseja. Opetus on pääsääntöisesti syys- ja kevätlukukaudella, jotain lyhytkursseja on myös peruslukukauden ulkopuolella. Kädentaitojen osa-alueina ovat mm. ompelu, kudonta, lankatyö, kuviointi ja värjäys, puu- ja metallityö, verhoilu ja entisöinti, soitinrakennus, kirjansidonta ja paperityö, lasi-, muovi- ja luonnonmateriaalityöt sekä myös eri tekniikoita yhdistäviä kursseja.

7.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi

Käsityötaitojen oppiminen on pitkäjänteistä ja vaatii toistuvaa harjoittelua. Kurseille voi tulla kokeilemaan työtapaa tai materiaalia, aloittamaan harrastusta tai kehittämään jo monipuolista osaamista. Kurssin opettajan kanssa sovitaan omaan taitotasoon sopivia kurssitöitä. Kädentaitojen kursseille on tyypillistä, että samalla kurssilla voi olla monen tasoisia opiskelijoita, jolloin eritasoiset opiskelijat opiskelevat yhdessä oppien myös toisiltaan.

Taitotasoja: peruskurssit (taso 1) ja jatkokurssit (tasot 2-3).

Tasolla 1, peruskurssilla tutustutaan käytettäviin materiaaleihin ja työvälineisiin sekä opitaan niiden käyttöä. Herätellään luovuutta, harjoitellaan tuotesuunnittelua ja opitaan perustyötavat.

Tasolla 2 laajennetaan ja monipuolistetaan tietoja ja taitoja materiaaleista, työvälineiden käytöstä ja tekniikoista. Opittua sovelletaan oman tuotteen muotoiluun, suunnitteluun ja valmistukseen.

Tasolla 3 syvennetään ja sovelletaan tietoja ja taitoja materiaaleista ja tekniikoista, kokeillaan rohkeasti erilaisten materiaalien yhdistämistä ja työstämistä. Opittua sovelletaan oman käsityöilmaisun löytämiseksi ja kehittämiseksi.

Kurssista ja sen sisällöstä riippuen opiskelija osaamista arvioitaessa tarkastellaan esimerkiksi:

- **TYÖSKENTELYPROSESSI:** Työskentely ja tuottaminen, Kokonaisen käsityöprosessin toteuttaminen
- **TEKNINEN OSAAMINEN:** Työvälineiden käyttö, valmistusmenetelmien ja käsityön työtapojen tarkoituksenmukainen käyttäminen, Turvallinen työskentely
- **SUUNNITTELUN TAITOT:** Visuaalinen, materiaallinen ja esitysteknologinen ilmaisu, Tieto- ja viestintätekniiset taidot sekä yhteisöllinen työskentely

- KÄSITYÖKULTTUURI: Käsityön ja kädentaitojen merkityksen hahmottaminen arkielämässä ja yhteiskunnassa
- EKOLOGISUUS: Perusteltujen valintojen tekeminen ja kestävä elämäntavan huomioiminen käsityöprosessissa

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan käsityötaidoissa edistyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset sekä halu kehittyä oman henkilökohtaisen käsialansa pohjalta.

Käsityön arviointi on kannustavaa, opiskelijan osaamista kehittävää ja vuorovaikutteista. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan omakohtaista suhdetta käsityöhön ja käsityökulttuuriin. Tukena arvioinnille voi olla esimerkiksi portfolio, oppimispäiväkirja ja/tai keskustelut opettajan tai koko ryhmän kanssa. Käsitöissä myös itsearviointi, oman osaamisen tunnistaminen sekä oman työskentelyn sanallistaminen ovat tärkeitä.

7.4 Opintopistekurssit

E-perusteet -palveluun viedään käden taitojen opetuksen osaamisperusteisesti toteutettavat opintopistekurssit.

8 LIIKUNTA, TERVEYS JA HYVINVOINTI

8.1 Tavoitteet

Ohjattu liikunta tarjoaa virikkeitä ja vastapainoa kiireiselle arkielämälle. Lisäksi opiskelijoita kannustetaan säännöllisiin liikuntatottumuksiin ja sosiaaliseen yhdessäoloon. Liikunta kuuluu kaikille iästä, sukupuolesta, kunto- ja taitotasosta riippumatta. Liikunnan ilon löytäminen ja kokeminen kuuluvat oleellisesti opistojen liikunnanopetukseen.

Hyvinvoinnin kursseilla tarjotaan välineitä kokonaisvaltaisen fyysisen ja henkisen terveyden edistämiseen sekä sairauksien ennaltaehkäisyyn. Kursseilla tarjotaan tietoa ja harjoitellaan turvallisia ja helposti omaksuttavia itsehoitomenetelmiä, jotka soveltuvat esimerkiksi stressin tai ryhti ongelmien lievittämiseen. Kuntalaisten kokonaisvaltainen hyvinvointi on tärkeä tavoite opistoille.

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opiston liikunnan opetuksen tärkein tavoite on opiskelijoiden fyysisen ja psyykkisen terveyden edistäminen, parantaminen ja ylläpitäminen. Tavoitteena on myös kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen. Lisäksi liikunnan opetuksessa pyritään edistämään ja ylläpitämään opiskelijoiden toimintakykyä. Toimintakyvyn edistäminen ja ylläpitäminen korostuu iäkkäämpien ihmisten sekä erityisryhmien liikunnassa. Toimintakyvyn edistämiseen kuuluu fyysisen toimintakyvyn lisäksi psyykinen toimintakyky, johon liittyy vahvasti sosiaaliset kontaktit ja verkostot, joiden luomisen ja ylläpitämisen liikuntakursseille osallistuminen mahdollistaa.

Ohjattu liikunta tarjoaa mahdollisuuden harrastaa liikuntaa laadukkaassa opetuksessa ja lisäksi hoitaa sosiaalisia suhteita olemalla kansakäymisissä muiden opiskelijoiden kanssa.

Liikuntakursseilla pyritään motivoimaan opiskelijoita kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin sekä terveellisiin elämäntapoihin ja säännölliseen liikunnan harrastamiseen. Lisäksi rohkaistaan opiskelijoita harrastamaan liikuntaa monipuolisesti ja osallistumaan erilaisille liikuntakursseille opiskelijan fyysisestä kunnosta, sukupuolesta, iästä ja kunto- tai taitotasosta riippumatta. Opiskelijoita rohkaistaan myös kokeilemaan rajojaan ja haastamaan omia taitojaan liikkujana. Myös liikunnan ilon löytäminen ja kokeminen kuuluvat oleellisesti opiston liikunnanopetukseen.

Liikunnan opetuksen tavoitteena on motivoida liikunnan pitkäaikaiseen harrastamiseen. Opiskelijoita kannustetaan löytämään ja säilyttämään elinikäinen liikunnallinen elämäntapa. Lisäksi autetaan opiskelijaa löytämään itselleen sopiva liikuntalaji tai -muoto. Tavoitteena on tuottaa elämyksiä, kokemuksia ja onnistumisen iloa, jotka lisäävät hyvinvointia ja motivaatiota liikunnan harrastamiseen. Opiskelija on aktiivinen toimija, joka määrittelee tavoitteet omalle oppimiselleen.

Hyvinvoinnin kursseilla tarjotaan välineitä kokonaisvaltaisen fyysisen ja henkisen terveyden edistämiseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn. Kursseilla tarjotaan tietoa ja harjoitellaan turvallisia ja helposti omaksuttavia itsehoitomenetelmiä, jotka soveltuvat esimerkiksi stressin lievittämiseen. Kuntalaisten kokonaisvaltainen hyvinvointi on tärkeä tavoite opistoille.

Tiedollisen ja taidollisen oppimisen lisäksi tavoitteena on lisätä opiskelijoiden henkistä kasvua, persoonallisuuden kehittymistä ja tunteiden kokemista. Kursseilla pyritään myös antamaan tietoa, taitoa ja valmiuksia omasta kunnosta ja hyvinvoinnista huolehtimiseen.

Terveyden opetus tarkoittaa Jokilatvan opistossa pääasiassa ensiapuun liittyvää opetusta, joiden tavoitteet määritellään Spr:n kurssien pohjalta.

8.2 Opetusohjelman rakenne

Kansalaisopistojen liikunnan ja hyvinvoinnin kurssit vaihtelevat laajuudeltaan muutaman kerran lyhytkursseista koko lukuvuoden kestäviin kursseihin. Opistoissa on tarjolla perinteisiä, hyväksi havaittuja liikunnan ja hyvinvoinnin kursseja sekä uutuuskursseja.

Liikunnan ainealueen kurssit pitävät sisällään esimerkiksi liikuntaryhmiä, lisensoituja konseptitunteja, peliryhmiä, lajeihin tutustumista, lajitekniikan, liikunnallinen itsehoito, kuntoliikunta, jumppia, luonto- ja ulkoliikunta sekä joogia. Hyvinvoinnin ainealueen kursseilla perehdytään mm. terveystietoon kansanterveyden ja elämänlaadun näkökulmista sekä harjoitellaan itsehoidollisia menetelmiä esimerkiksi stressin lievittämiseen.

Kansalaisopistojen liikunta- ja hyvinvointikursseille on tyypillistä, että samalla kurssilla voi olla monen tasoisia opiskelijoita. Kursseja on myös suunnattuna vasta-alkajille, edistyneille ja kokeneille liikkujille. Myös kurssien intensiteeteissä on vaihtelua. Opinto-ohjelmat pyritään rakentamaan siten, että opiskelija voi edetä opinnoissaan haluamalleen tasolle.

Opetuksessa voidaan painottaa eri asioita, kuten fyysisen kunnan osa-alueiden tai luovuuden ja ilmaisun kehittämistä, terveellisen elämäntavan edistämistä, taitojen oppimista ja kertaamista tai virkistäytymistä ja rentoutumista. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia myös esiintymisiin ja niiden harjoitteluun. Erilaisten kursseilla käytävien menetelmien ja harjoitteiden avulla on mahdollista vahvistaa mielen ja kehon hyvinvointia sekä terveellisten valintojen tekemistä.

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan Opiston liikunnan ja hyvinvoinnin kurssit vaihtelevat laajuudeltaan muutaman kerran lyhytkursseista koko lukuvuoden kestäviin kursseihin. Opistoissa on tarjolla perinteisiä, hyväksi havaittuja liikunnan ja hyvinvoinnin kursseja sekä uutuuskursseja.

Liikunnan ainealueen kurssit jaotellaan Jokilatvan opistolla kahdeksaan ryhmään:

- Hyvinvointi
- Kehonhuolto
- Terveysliikunta
- Kuntoliikunta
- Vesiliikunta
- Lasten liikunta

- Erityisryhmien liikunta
- Tanssi

Hyvinvoinnin kursseilla lisätään opiskelijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Liikkeet ovat rauhallisia ja pehmeitä, mutta ovat myös hyvin tehokkaita. Hyvinvoinnin kursseihin kuuluu erilaiset jooga ja Pilates-kurssit. Jooga-kursseja on Jokilatvan opistolla tarjolla myös etäopetuksena nettijoogan muodossa.

Kehonhuolto-kursseihin lukeutuvat venyttely, syvävenyttely, rangan liike ja FasciaMethod®. Näillä kursseilla tehdään kehoa huoltavia, venyttäviä ja/tai liikkuvuutta lisääviä harjoitteita.

Terveysliikuntaan kursseilla keskitytään kevyisiin toimintakykyä lisääviin harjoitteisiin. Terveysliikuntakursseihin sisältyvät Asahi, niska-hartia-selkäjumppa ja ikäihmisten liikuntaryhmät.

Kuntoliikunta-kursseilla liikunta on kuormittavaa ja tunnit sisältävät tehokkaita lihaskuntoliikkeitä ja/tai sykkeennostoa. Kuntoliikunta-kursseja ovat reisi-peppu-vatsajumppa, selkäjumppa, core, erilaiset kuntojummat ja kuntosali-circuitit. Jokilatvan opisto tarjoaa kuntoliikuntaa myös etäopetuksena nettikuntojumppakurssilla.

Vesiliikunta-ryhmät kokoontuvat uimahalleissa ja kaikki liikkuminen tapahtuu vedessä. Jokilatvan opistolla on useita erilaisia vesijumpparyhmiä sekä tanssiin keskittyviä Allas-Lavis®-ryhmiä.

Lasten liikuntaan kuuluvat muksujummat, liikkari-ryhmät, cheerleading ja telinevoimistelu. Lasten liikuntaryhmissä liikkuu Jokilatvan opistolla alle 1-vuotiaista lapsista noin 15-vuotiaisiin asti.

Erityisryhmien liikuntaryhmissä tarjotaan liikunnan ja tanssin opetusta ryhmille, jotka eivät välttämättä pysty osallistumaan opiston muihin liikuntaryhmiin.

Tanssikursseilla harjoitellaan erilaisia tanssilajeja ja tanssien perusaskeleita, annetaan musiikin viedä ja nautitaan tanssinriemusta. Jokilatvan opistolla on laaja tarjonta tanssikursseja, joita ovat lavatanssikurssit, lattaritunnit, itämainen tanssi, tanssiksi, rivitanssi, Lavis-Lavatanssijumppa® ja Vire-Lavis®.

Kansalaisopistojen liikunta- ja hyvinvointikursseille on tyypillistä, että samalla kurssilla voi olla monen tasoisia opiskelijoita. Kurssien sisältö pyritään suunnittelemaan niin, että se palvelisi mahdollisimman monia opiskelijoita. Myös kurssien intensiteeteissä on vaihtelua. Opinto-ohjelmat pyritään rakentamaan mahdollisimman monipuoliseksi siten, että jokaiselle opiskelijalle olisi tarjolla omaan tilanteeseensa sopiva ja mieleinen liikuntakurssi. Liikunnan kurssitarjonnalla pyritään tukemaan itsensä jatkuvaa kehittämistä ja itseohjautuvuutta sekä tukemaan elinikäistä oppimista ja aktiivisuutta.

Hyvinvoinnin osa-alueen kursseilla perehdytään mm. terveystietoon kansanterveyden ja elämänlaadun näkökulmista sekä harjoitellaan itsehoidollisia menetelmiä esimerkiksi stressin lievittämiseen.

Opetuksessa voidaan painottaa eri asioita, kuten fyysisen kunnon osa-alueiden tai luovuuden ja ilmaisun kehittämistä, taitojen oppimista ja kertaamista tai virkistytymistä ja rentoutumista. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia myös esiintymisiin ja niiden harjoitteluun. Erilaisten kursseilla käytävien menetelmien ja harjoitteiden avulla on mahdollista vahvistaa mielen ja kehon hyvinvointia sekä terveellisten valintojen tekemistä.

8.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opistossa kuntoliikuntaryhmät on jaettu teknisen vaativuuden ja fyysisen rasittavuuden mukaisesti kolmeen eri tasoon. Kunkin kuntoliikuntaryhmän vaativuus ja rasittavuus ilmoitetaan kurssikuvauksessa, jotta opiskelija voi valita omaan kuntoonsa nähden sopivan tasoisen kurssin.

KUNTOLIIKUNTARYHMIEN TASOMÄÄRITTELY

TEKNINEN VAATIVUUS

1 = helppo

- tunti ei sisällä lainkaan askelkuvioita tai sisältää helppoa askellusta

2 = jonkin verran koreografisia osuuksia

- tunti sisältää hieman haastavia ja keskivaikeita askelkuvioita tai liikesarjoja

3 = koreografisesti haastava

- tunti sisältää haastavia askelkuvioita tai liikesarjoja

FYYSINEN RASITTAVUUS

+ = kevyttä / rentouttavaa

- tunti sisältää kevyitä ja/tai rentouttavia osioita ja liikkeitä

++ = tehokasta jumppaa

- tunti sisältää kohtalaisen kuormittavia lihaskuntoliikkeitä ja/tai sykkeennosto-osioita

+++ = rankkaa treeniä

- tunti sisältää raskaita ja kuormittavia lihaskuntoliikkeitä ja/tai sykkeennosto-osioita

8.4 Opintopistekurssit

E-perusteet -palveluun viedään liikunta-, terveys- ja hyvinvointialan opetuksen osaamisperusteisesti toteutettavat opintopistekurssit.

9 MUSIIKKI

9.1 Tavoitteet

Musiikinopetuksen yleisenä tavoitteena on herättää kiinnostus musiikkia kohtaan, kehittää kuuntelutaitoja ja tuottaa musiikillisia elämyksiä. Tavoitteena on laajentaa opiskelijan musiikillista ymmärrystä ja itseilmaisua sekä syventää tietoja ja taitoja. Musiikinopetuksen tarkoituksena on myös vahvistaa psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia paitsi musiikillisen oppimisen kautta, myös yhteisöllisyyden ja vuorovaikutuksen sekä onnistumisen kokemusten kautta. Musiikinopetuksen tavoitteena on tiedollisen ja taidollisen oppimisen ohessa lisätä henkistä kasvua, persoonallisuuden kehittymistä ja myönteisten tunteiden kokemista. Elämyksellisyydellä ja onnistumisen ilolla lisätään hyvinvointia ja motivoitumista harrastamiseen.

Musiikin opettamisen periaate

Musiikista nauttiminen ja musiikin ilo → Oppimisen motivaatio → Oppiminen ja kehittyminen

Musiikista nauttiminen ja musiikin ilo muodostavat kaiken oppimisen ja opettamisen lähtökohdan. Musiikista nauttiminen ja ilo synnyttävät oppimisen kannalta suotuisan motivaatioperustan. Sisäisesti motivoitunut ihminen haluaa oppia ja tehdä työtä oman oppimisen hyväksi.

9.2 Opetusohjelman rakenne

Musiikinopetuksen tarkoituksena on tarjota monipuolisesti mahdollisuuksia musiikin opiskeluun. Kurssitarjonta pitää sisällään yksin- ja ryhmälaulun sekä kuorolaulun kurseja, musiikkileikkikoulutoimintaa alle kouluikäisille, bändikurseja ja eri instrumenttien soitonopetusta. Musiikin opiskelu sopii kaikenikäisille. Opiskelijoita kannustetaan elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Musiikin opetusta toteutetaan ryhmä-, pienryhmä- ja yksilöopetuksena. Musiikin opiskelu on pitkäjänteistä työtä ja taitojen oppiminen tapahtuu pikkuhiljaa. Opetuksessa otetaan huomioon opiskelijan ikä, yksilölliset kehitystarpeet ja tavoitteet. Opiskelijalle pyritään antamaan myönteisiä onnistumisen kokemuksia ja motivoivaa kehittymistä tukevaa palautetta.

Eri instrumenttien soitonopetuksessa noudatetaan lisäksi omaa soitinkohtaista opetussuunnitelmaa. Soitinkohtaiset opetussuunnitelmat sisältyvät tähän opetussuunnitelmaan.

9.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi

Taitotasot ja osaamisen arviointi koskevat eri instrumenttien soitonopetusta.

Jokilatvan opistoon hakeutuu oppilaita eri lähtökohdista ja ikäryhmistä, minkä vuoksi taitotasot on jaoteltu useisiin osiin. Pääsääntöisesti kaikki oppilaat lähtevät aloitustasolta ja taitojen karttuessa tasoja suoritetaan omaan tahtiin. Tapauskohtaisesti voidaan kuitenkin lähteä ylemmältä tasolta. Taitotasot ovat sisällöltään kohtuullisia ja tasojen suorittamisen yhtenä tarkoituksena on motivoida oppilasta. Taitotasot eivät ole lukuvuosisidonnaisia, vaan eteneminen tasoilla on yksilöllistä oppilaasta riippuen.

Tasojen suorittamisedellytykset ovat osallistuminen soittotunneille, säännöllinen kotiharjoittelu ja tasokohtaisen ohjelmiston oppiminen.

Arviointi tapahtuu reaaliaikaisesti soittotunneilla suullisesti. Halutessaan oppilaan suorituksia voidaan arvioida myös konsertissa. Opettaja seuraa oppilaan kehitystä, että taitotasojen tavoitteet täyttyvät ja kirjaa suorituksen KOSKI -tietokantaan. Suorituksen arviointiin ei tarvita erillistä lautakuntaa.

ALOITUSTASO I-III

- Aloitustasolla tutustutaan instrumenttiin, soittotekniikan perusteisiin, musiikin hahmottamiseen, kuuntelemiseen ja luovuuteen.

PERUSTASO I-III

- Perustasolla laajennetaan ja monipuolistetaan jo opittua instrumentin hallintaa.
- Kaikilla soittamisen osa-alueilla opiskellaan aloitustasoa vaativampia sisältöjä.

JATKOTASO

- Perustasolla syvennetään ja sovelletaan jo opittua instrumentin hallintaa.
- Jatkotason suorittaminen antaa valmiuksia ammattiopintoihin.

Yksityiskohtaisemmat tasokuvaukset löytyvät instrumenttikohtaisista opetussuunnitelmista.

9.4 Opintopistekurssit

E-perusteet -palveluun viedään musiikin opetuksen osaamisperusteisesti toteutettavat opintopistekurssit.

10 KUVATAIDE

10.1 Tavoitteet

Kansalaisopistojen kuvataiteen kurssit ovat kaikille avoimia osaamisesta ja koulutustaustasta riippumatta. Kurseilla opiskelijan on mahdollista oppia kuvataidetta laaja-alaisesti alkeista erityistekniikoihin.

Kansalaisopiston kuvataidekursseilla opiskelija oppii ilmaisemaan ajatuksiaan, mielikuviaan ja havaintojaan eri tekniikoita ja niiden yhdistelmiä niin, että hänelle syntyy innostunut ja henkilökohtainen suhde kuvataiteeseen. Kuvataideopinnot ohjaavat opiskelijaa tavoitteelliseen itseilmaisuuun kehittäen myös esteettisiä, ekologisia ja eettisiä arvoja sekä ymmärrystä taiteen merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.

Kansalaisopistoissa on tarjolla kursseja kuvataiteen eri osa-alueilta, kuten maalauksesta (esim. öljy-, vesi-, akryyli- ja temperamaaleilla), piirustuksesta (esim. lyijykynällä, hiilellä tai liiduilla), kuvanveistosta (esim. valaan, muovaillen, valmiista esineistä rakentaen) tai taidegrafiikasta (esim. monotypia, puupiirros, syväpaino). Kurssin teemasta ja kestosta riippuen kuvataiteen kursseilla opiskelija oppii esim. värioppia, sommittelua ja taidehistoriaa oman työskentelyn ja opettajan luentojen kautta. Kurssista riippuen opiskelijan on mahdollista perehtyä myös esimerkiksi valokuvaukseen, mediataiteeseen, muotoiluun tai vaikkapa installaatioihin.

Paikallinen tarkennus:

Opiskelussa päähuomio kiinnittyy visuaalisen hahmottamiskyvyn kehittämiseen sekä ilmaisutekniikoiden ja -välineiden haltuunottoon ja harjaanuttamiseen oman tekemisen kautta. Oppimistapahtumassa on keskeistä omien kokemusten, ajatusten ja tunteiden pohdinta sekä niiden työstäminen kuvalliseen muotoon. Teknisten taitojen oppimisen rinnalla halutaan kannustaa ja rohkaista oman luovuuden ja kuvallisen ilmaisun kehittämiseen. Pitkäjänteinen opiskelu kehittää myös laajemmin ymmärtämään taiteen, ympäristön ja visuaalisen kulttuurin ilmiöitä.

Jokilatvan opistossa on tarjolla kursseja kuvataiteen eri osa-alueilta, kuten maalaus (esim. öljy-, vesi-, akryyli- ja tempera maalaus), piirustus (esim. lyijykynä, hiili tai liidut), kuvanveisto (esim. valu, muovailu, valmiista esineistä rakentelu), kalligrafia, taidegrafiikka (esim. monotypia, linopainanta, syväpaino) tai valokuvaus. Kuvataiteen teoreettisia taustoja opitaan pääsääntöisesti käytännön työskentelyn kautta.

10.2 Opetusohjelman rakenne

Kansalaisopistojen kuvataiteen kurssit vaihtelevat laajuudeltaan muutaman kerran lyhytkursseista koko lukuvuoden kestäviin kursseihin. Kurssi voi olla laaja, moni-ilmaisullinen kokonaisuus tai lyhyt, yhteen tekniikkaan tai välineeseen tutustuttava kurssi.

Kansalaisopistojen taidekursseille on tyypillistä, että samalla kurssilla voi olla monen tasoisia opiskelijoita, jolloin eritasoiset opiskelijat opiskelevat yhdessä oppien myös toisiltaan.

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opiston kuvataiteen opetus sisältää laaja-alaisia kuvataidekursseja, erityistekniikoihin keskittyviä lyhytkursseja sekä erityisryhmille tarkoitettuja taidekursseja. Laaja-alaisilla kursseilla, joissa voi valita eri ilmaisutekniikoita ja -tapoja oman mielenkiinnon mukaan, on pitkäaikaisia vuosia kuvataidetta harrastaneita sekä alkeista aloittavia. Monen tasoiset, eri ilmaisutapoja käyttävät ja eri ikäiset opiskelijat rikastuttavat oppimistilanteita ja tuovat esiin taiteen monimuotoisen luonteen. Lyhytkurssit ovat yhteen tekniikkaan tai ilmaisutapaan keskittyviä, erityisryhmien taidekurssit ovat terapeuttisia hyvinvointia ja sosiaalisuutta painottavia kursseja. Lukuvuosittain toistuvilla näyttelyillä halutaan arvostaa jokaisen taiteellista työskentelyä ja siten kaikki halukkaat voivat tuoda työnsä esille viimeistellysti.

10.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi

Kuvataiteen oppiminen on pitkäjänteistä ja tulokset näkyvät usein viiveellä. Kursseille voi tulla kokeilemaan uutta tekniikkaa, aloittamaan harrastusta tai kehittämään jo monipuolista osaamista. Kurssin opettajan kanssa sovitaan omaan taitotasoon sopivia kurssitöitä.

Osaamisen arviointi on opiskelijalle vapaaehtoista. Osaaminen arvioidaan, mikäli opiskelija antaa suostumuksensa arvioinnille kurssin aluksi. Opiskelijan osaamista arvioi kurssin opettaja kurssin aikana. Koska arviointi tapahtuu osana kurssin opetusta, osaamisen osoittamisen tulisi olla mahdollisimman helppoa ja yksinkertaista sekä opiskelijalle että opettajalle. Yksittäisten opiskelijoiden osaamisen arviointi ei vaikuta merkittävästi muun ryhmän toimintaan.

Arvioinnissa opiskelijan osaamista, työskentelyä ja omia tuotoksia tarkastellaan kurssille määriteltyjen osaamistavoitteiden mukaisesti. Kurssin osaamistavoitteet ja niiden arviointikriteerit kertovat opiskelijalle selkeästi mitä opiskelijan tulisi kurssin päätyttyä osata ja millä tasolla. Kurssista ja sen sisällöstä riippuen opiskelija osaamista arvioitaessa tarkastellaan esimerkiksi

- kuvallista tuottamista
- teknistä osaamista
- osallisuutta
- visuaalista ajattelua
- esteettistä, eettistä ja ekologista osaamista

Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset sekä halu kehittyä oman henkilökohtaisen käsialansa pohjalta.

Kuvataiteen arviointi on kannustavaa, opiskelijan osaamista kehittävä ja vuorovaikutteista. Arvioinnilla pyritään tukemaan opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja visuaaliseen kulttuuriin. Tukena arvioinnille voi olla esimerkiksi portfolio, visuaalinen oppimispäiväkirja ja/tai keskustelut opettajan tai koko ryhmän kanssa. Kuvataiteessa myös itsearviointi, oman osaamisen tunnistaminen sekä oman työskentelyn sanallistaminen ovat tärkeitä.

Samalle kansalaisopiston kurssille voi osallistua lähtötasoltaan eritasoisia opiskelijoita. Tällaisissa tapauksissa opettaja voi tarvittaessa toteuttaa myös **eriytettyä arviointia** eli määritellä samalle kurssille useamman tason osaamistavoitteet ja arviointikriteerit sekä antaa opiskelijan päättää, minkä tason osaamista hän kurssilla haluaa tavoitella.

10.3.1 Alkeistaso

Alkeistason kurssi (A) on tarkoitettu ihmiselle, jolla ei ole aiheesta lainkaan aiempaa osaamista. Kurssilla saavutetaan yleistiedot ja yksinkertaisten tehtävien suorittamiseksi vaadittavat perustaidot. Työskentely tai opiskelu tapahtuu selkeässä toimintaympäristössä suoran valvonnan alaisena. Tehtävien suorittamiseen tarvitaan tukea, apua ja ohjausta eli kurssi ei itsenäistä suorittamista.

Tavoitteet

Tavoitteet luodaan jokaiselle kurssille erikseen. Alkeistason kurssilla on tavoitteena oppia perustaitoja ohjatusti.

Keskeiset sisällöt

Jokaiselle kuvataiteen kurssille luodaan erikseen sisältöalueet.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- osaa tuottaa ohjattuna kuvia/piirroksia/maalauksia/veistoksia
- osaa ohjattuna valita työhön sopivat materiaalit ja välineet
- osaa suunnitella ajankäyttöään ja noudattaa sovittua aikataulua

- opettelee luonnostelevaan ja hyödyntämään luonnostelua taiteellisessa työskentelyssään
- tutkii eri työvälineiden ja -materiaalien jälkeä ja niiden mahdollisuuksia
- ymmärtää kuvallisen tuottamisen prosessin omaisuuden ideoinnista suunnitteluun ja sommitteluun kautta valmiiseen työhön
- tunnistaa taideteoksen kuvaelementit
- hahmottaa mittasuhteet
- hahmottaa valo- ja varjoalueet
- osaa työskennellä luokassa ja kurssilla käytettävien materiaalien ja välineiden kanssa ohjeistuksen mukaan sekä turvallisesti
- osaa dokumentoida työskentelynsä vaiheita ja pystyy perustelemaan tekemiään ratkaisuja
- tuo omia aiheita ja ideoita työskentelyyn
- harjoittelee havaintojen, mielikuvien ja ajatusten ilmaisemista visuaalisesti
- tunnistaa onnistumiset opettajan tukemana
- osaa keskustella omista ja muiden töistä yhdessä muun ryhmän kanssa
- osaa ottaa teoksistaan vastaan palautetta ja kehittää sen avulla omaa työtään
- osaa opettajan tukemana kehittää omaa kuvatulkinta- ja kuvanlukutaitoaan tutustumalla erilaisiin taideteoksiin ja osaa tarkastella kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista
- osaa rakentaa itselleen tarkoituksenmukaisen työskentely-ympäristön
- osaa kiinnittää työskentelyssään huomiota kestäväen kehityksen näkökulmiin
- osaa suunnitella ajankäyttöään ja noudattaa sovittua aikataulua
- tunnistaa joitakin taidehistorian keskeisiä taiteilijoita ja ismejä
- pystyy tarkastelemaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa

10.3.2 Perustaso

Perustason kurssi (B) on hiukan enemmän osaamista vaativa kurssi. Tällä tasolla saavutetaan perustiedot, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseksi käyttäen yksinkertaisia sääntöjä ja työkaluja. Opiskelija kykenee jo tekemään myös itsenäisesti perusasioita, joskin saattaa tarvita vähän neuvoa ja opastusta. Hän tietää myös alan termejä, teorioita ja yleisiä käsitteitä.

Tavoitteet

Tavoitteet luodaan jokaiselle kurssille erikseen. Perustason kurssilla on tavoitteena hallita perusasioita jonkin verran itsenäisesti.

Keskeiset sisällöt

Jokaiselle kuvataiteen kurssille luodaan erikseen sisältöalueet.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- toteuttaa taideteoksia
- käyttää työlleen sopivia taidemenetelmiä
- työskentelee melko itsenäisesti
- osaa valita työlleen sopivat materiaalit ja välineet
- käyttää annettuja työmenetelmiä ja materiaaleja
- osaa työskennellä ideoinnista suunnittelun ja sommittelun kautta valmiiseen työhön
- osaa dokumentoida työnsä keskeisiä vaiheita ja perustella tekemiään ratkaisuja
- kehittää omaa luovaa ajatteluaan ja itseilmaisuaan
- osaa toteuttaa teoksia kurssin tavoitteiden mukaisesti ja kurssilla käytettäviä työmenetelmiä ja materiaaleja käyttäen, mutta voi tarvita siihen tukea
- osaa valita tarkoituksenmukaisia työmenetelmiä ja materiaaleja oman ilmaisunsa toteuttamiseksi, mutta voi tarvita siihen tukea
- osaa käyttää visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja, mutta tarvitsee osittain ohjausta
- osaa rakentaa teoksia oman työskentelyn ja kuvien havainnoinnin kautta tarviten kuitenkin jonkin verran ohjausta
- osaa tehdä luonnospiirustuksen työskentelyn pohjaksi ja hyödyntää luonnostelua työskentelyssään
- osaa ilmaista havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan visuaalisesti
- osaa arvioida omaa taiteellista työskentelyään sanallisesti sekä kykenee keskustelemaan teoksista, tavoitteistaan ja ilmaisustaan yhdessä muiden kanssa
- kehittää aktiivisesti kuvatulkin- ja kuvanlukutaitoaan tutustumalla taideteoksiin
- tunnistaa useampia taidehistorian keskeisiä taiteilijoita ja ismejä
- erottaa taideteoksen kuvaelementit ja hahmottaa mittasuhteita sekä valo- ja varjoalueita
- asettaa teoksiaan esille, ottaa vastaan ja antaa perusteltua palautetta sekä keskustelee teoksista
- osaa tarkastella taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaisia ilmiöitä
- osaa tutkia kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- osaa tarkastella erilaisia kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista
- hahmottaa taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkitystä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle eri aikoina ja eri kulttuureissa
- osaa tutkia kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin sisältöjä, ilmiöitä, prosesseja ja toimintatapoja

10.3.2 Jatkotaso

Jatkotason kurssi (C) on enemmän harjaantuneisuutta ja itsenäistä otetta vaativa kurssi. Opiskelijalla on käytännön taitoja ja hän kykenee jossain määrin itsenäiseenkin työskentelyyn. Hän osaa valita työkaluja ja menetelmiä sekä ratkaista ongelmia, soveltaa ja mukauttaa omaa toimintaansa olosuhteisiin.

Tavoitteet

Tavoitteet luodaan jokaiselle kurssille erikseen. Jatkotason kurssilla on tavoitteena toimia melko itsenäisesti, sekä soveltaa osaamistaan.

Keskeiset sisällöt

Jokaiselle kuvataiteen kurssille luodaan erikseen sisältöalueet.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- osaa käyttää maalaustaiteelle ominaisia visuaalisia ja teknisiä ratkaisuja luovasti ja monipuolisesti
- suunnittelee ajankäyttöään, noudattaa suunniteltua aikataulua ja pystyy korjaamaan sitä muuttuvissa olosuhteissa
- osaa ilmaista omia havaintojaan, mielikuviaan ja ajatuksiaan luovasti ja visuaalisesti
- osaa työskennellä prosessinomaisesti ideoinnista suunnittelun ja sommittelun kautta valmiiseen työhön
- dokumentoi työnsä keskeisiä vaiheita ja osaa perustella tekemiään ratkaisuja
- valitsee tarkoituksenmukaisia työmenetelmiä ja materiaaleja oman ilmaisunsa toteuttamiseksi
- pyrkii syventämään kuvallisen tuottamisen taitojaan käyttäen materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja luovasti ja monipuolisesti
- osaa aktiivisesti hyödyntää luonnostelua taiteellisessa työskentelyssä
- osaa asettaa teoksiaan esille, ottaa vastaan ja antaa perusteltua palautetta
- pystyy arvioimaan omaa taiteellista työskentelyään sanallisesti
- kykenee keskustelemaan teoksista, tavoitteistaan ja ilmaisustaan yhdessä muiden kanssa
- tunnistaa useita taidehistorian ismejä ja niiden keskeisiä taiteilijoita ja heidän teoksiaan
- pystyy tarkastelemaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmista itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä
- osaa tarkastella erilaisia kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista
- kehittää omaa luovaa ajatteluaan ja itseilmaisuaan
- osaa työskennellä luokassa turvallisesti ja toiset huomioon ottaen
- osaa valita työilleen sopivat materiaalit ja välineet ja työskentelee turvallisesti niiden kanssa
- osaa hankkia tarvittavat työvälineet ja materiaalit ja ottaa huomioon myös kestävä kehityksen näkökulmat
- osaa säilyttää työvälineet ja materiaalit asianmukaisesti
- osaa rakentaa itselleen tarkoituksen mukaisen työskentely-ympäristön
- osaa kiinnittää huomiota ekologisiin näkökulmiin työskentelyssä
- ottaa visuaalisessa ilmaisussaan huomioon kestävä kehityksen näkökulmia

10.4 Opintopistekurssit

E-perusteet -palveluun viedään kuvataiteen opetuksen osaamisperusteisesti toteutettavat opintopistekurssit.

11 ESITTÄVÄ TAIDE JA KIRJALLISUUS

11.1 Tavoitteet

Opiskelun tavoitteena on tulla tietoiseksi kielestä, sen keinoista, ilmaisuvoimasta ja merkityksestä suullisen, kirjallisen ja kehollisen ilmaisun aloilla sekä soveltaa opittua. Luovuus, itseilmaisu, sanataide ja monilukutaidot sekä niiden kehittäminen vuorovaikutteisesti ovat oppiaineiden perusta.

Opetusta on kirjallisuudessa, luovassa, elämäkerrallisessa ja tietokirjoittamisessa, teatterissa, puheilmaisussa ja lausunnassa sekä äidinkielessä. Luovan kirjoittamisen ja teatterin aloilla opiskelija voi rakentaa taidoissa etenevän opintopolun. Oppiaineissa voidaan järjestää myös taiteen perusopetuksen opintokokonaisuuksia.

Kirjallisuuden kursseilla keskustellaan lukupiireissä ja harjoitellaan kirjoittamista. Esittävän taiteen kursseilla harjoitellaan laaja-alaisesti puheilmaisun ja runonlausunnan taitoja sekä teatteri-ilmaisun taitoja.

11.2 Opetusohjelman rakenne

Esittävän taiteen ja kirjallisuuden kursseja ovat mm. erilaiset teatteriryhmät, teatterityön peruskurssit, sanataiteen ja runouden kurssit, puheviestinnän kurssit, kirjoittamisen kurssit, kirjallisuuskurssit.

Kirjallisuuden kurssit pitävät sisällään lukupiirejä ja erilaisia kirjoituskursseja.

11.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi

Alkeiskurssin tai tason A osaamistaso:

- Yleistiedot
- Yksinkertaisten tehtävien suorittamiseksi vaadittavat perustaidot
- Työskentely tai opiskelu selkeässä toimintaympäristössä suoran valvonnan alaisena

Peruskurssin tai tason B osaamistaso:

- Työ- tai opintoalan perustiedot
- Perustaidot, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseksi käyttäen yksinkertaisia sääntöjä ja työkaluja
- Jonkin verran itsenäisyyttä vaativa valvottu työskentely

Jatkokurssin tai tason C osaamistaso:

- Tiedot faktoista, periaatteista ja yleisistä käsitteistä
- Käytännön taidot ja soveltaminen, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseksi ja ongelmien ratkaisemiseksi
- Itsenäinen vastuu työkalujen ja menetelmien valinnasta
- Oman toiminnan mukauttaminen olosuhteisiin

11.3 Opintopistekurssit

E-perusteet -palveluun viedään esittävän taiteen ja kirjallisuuden opetuksen osaamisperusteisesti toteutettavat opintopistekurssit.

12 TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka

12.1 Tavoitteet

Kansalaisopistojen kurssit ovat kaikille avoimia osaamisesta ja koulutustaustasta riippumatta. Tietotekniikan opetuksen tavoitteena kansalaisopistossa on antaa opiskelijalle mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja yhteiskunnan digitalisoitumisen vaatimien taitojen kehittymiseen.

Kansalaisopistoissa voi opiskella esimerkiksi tietokoneen, älypuhelimien tai tabletin peruskäyttöä tai syventää ja soveltaa jo hankittuja tietoteknisiä taitoja. Monessa opistossa myös esimerkiksi valokuvaukseen, videokuvaukseen tai mediataiteeseen liittyvät kurssit kuuluvat tietotekniikan ainealaan.

Paikallinen tarkennus: Digitalisoituvassa informaatioyhteiskunnassa toimiminen ja osallisuus edellyttävät yhä enemmän monipuolista tieto- ja viestintäteknistä osaamista. Tämä on merkittävä haaste etenkin ikääntyneelle väestöosalle. Pankkiasiointi, veroilmoituksen jättäminen, Kela-asiointi, omien terveystietojen lukeminen Kanta -palvelusta, vakuutusasiointi, verkko-ostosten tekeminen ja monet muut julkiset ja yksityiset verkkopalvelut sekä sosiaalinen media edellyttävät vähintäänkin perustason tieto- ja viestintäteknistä osaamista.

Kursseilla opitaan hyödyntämään tietoteknisiä perustaitoja niin arkielämän päivittäisten asioiden hoidossa ja harrastuksissa kuin työelämän tarpeissakin. Valokuvauskursseilla tarjotaan oppia laitteiden käyttöön ja kuvaustekniikkaan. Valokuvien käyttö on tärkeä taito nykyajan tietoyhteiskunnassa.

Tietotekniikan opetuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja yhteiskunnan digitalisoitumisen vaatimien taitojen kehittymiseen. Tietotekniikan opetuksen tavoitteena on tarjota opiskelijalle ensikosketus tieto- ja viestintäteknikan laitteisiin ja ohjelmiin sekä syventää jo opittua tietoteknistä osaamista. Tieto- ja viestintäteknikan opetus pyrkii osaltaan edistämään digitasa-arvoa, jotta puutteelliset teknologiataidot eivät kasvattaisi eriarvoistumista tai syrjäytymistä. Valokuvauskurssien tavoitteena on lisätä opiskelijoiden mahdollisuuksia oman ympäristön dokumentointiin ja muistojen luomiseen valokuvauksen avulla.

12.2 Opetusohjelman rakenne

Kansalaisopistojen tietotekniikan opetus vaihtelee laajuudeltaan muutaman tunnin lyhytkursseista koko lukuvuoden kestäviin kursseihin. Kurssit voidaan karkeasti jaotella kolmeen tasoon:

Alkeistaso (A)

Tietotekniikan peruskäytön osaamisen tavoite on opiskelijan arjen digitaitoihin liittyvistä tilanteista selviytyminen ja laitteiden käyttöön sekä niiden hallintaan liittyvän pelon ja arkuuden hälventäminen. Digitaidot ovat nykyajan kansalaistaitoja, joita ilman ei tule toimeen. Esimerkiksi verkkopankin tai sähköisten terveyspalveluiden käyttö on edellytys nyky-yhteiskunnassa toimimiselle.

Perustaso (B)

Tietotekniikan taitoja ylläpitävä koulutus vahvistavaa opiskelijan osaamista esimerkiksi sähköpostin, tekstinkäsittelyn tai sosiaalisen median käytössä. Syventävä opiskelu motivoi opiskelijaa löytämään omia kiinnostuksen kohteita tietotekniikan ja median alalta.

Jatkotaso (C)

Soveltavien taitojen avulla opiskelija osaa toimia sisällöntuottajana, pyrkii itsenäiseen ongelmanratkaisuun ja ajankohtaisten digitaalisen ilmiöiden kohtaamiseen (esim. tietoturva) digiasioissa sekä vahvistaa opiskelijan kiinnostuksen kohteita (esim. valokuvaus) ja kannustaa itseohjautuvaan oppimiseen.

Kaikki kurssit eivät osu suoraan tiettyyn tasoon vaan sopii eritasoisille osallistujille, eikä kurseja ole välttämättömästi suorittaa tasojärjestyksessä. Tietotekniikan kursseilta saatetaan hakea apua myös pienempiin ja yksilöidympiin käyttötarpeisiin ja lisäksi monet opistot järjestävät ilmiöihin ja luovuuteen painottavia tietotekniikan kursseja.

Tietotekniikan opetusohjelma mukautuu nopeasti yhteiskunnan osaamistarpeisiin. Kurssien sisällöt ja rakenteet muuttuvat jatkuvasti digitalisaation, teknologian kehityksen sekä kansalaisten tarpeiden myötä. Opetussisällöissä näkyvät sovellusten ja käyttöjärjestelmien uudet versiot, uudet verkkopalvelut, kännykkämallit sekä akuutit tarpeet (esim. koronapassi).

Paikallinen tarkennus: Jokilatvan opistossa voi opiskella esimerkiksi tietokoneen, älypuhelimien tai tabletin peruskäyttöä tai syventää ja soveltaa jo hankittuja tietoteknisiä taitoja. Opetus tarjoaa myös mahdollisuuden päivittää osaamista tietotekniikan alan jatkuvasti kehittyessä. Valokuvauksen opetuksessa yhdistyvät teknisten ja taiteellisten taitojen harjoittelu yhdessä sekä Suomen luonnon arvostaminen osana opetusta. Ajallemme tyypillistä on monikanavainen mediaviestintä. Viestit välittyvät niin tekstinä, kuvana, äänenä kuin liikkeenäkin. Viestien ymmärtämiseen ja tuottamiseen tarvitaan monilukutaitoa, jota opisto pyrkii edistämään tarjoamalla opiskelijoille ajanmukaisia median ja tietotekniikan kursseja. Kurseilta opiskelija saa eväitä sekä työhön että vapaa-aikaan ja harrastuksiin. Opetustarjonta päivittyy asiakkaiden tarpeiden mukaan ja ajankohtaisten ilmiöiden sekä uusien ohjelmien ja palveluiden myötä.

Tieto- ja viestintätieteiden opetus voidaan toteuttaa ryhmä- tai yksilöopetuksena. Ryhmäopetuksessa korostuu ryhmän yhteiset tavoitteet, yhdessä oppiminen ja sosiaalinen vuorovaikutus. Yksilöopetuksessa korostuvat yksittäisen opiskelijan yksilölliset tavoitteet ja toiveet opiskelutietojen osalta. Opetus voidaan toteuttaa myös etäopetuksena opiskeltavasta sisällöstä ja kohderyhmästä riippuen.

Opetuksessa huomioidaan opiskelijan yksilölliset tarpeet ja erilaiset tavat oppia. Opiskelijat saavat mielekkäitä ja mukavia oppimiskokemuksia, ja kannustaminen auttaa kehittymisessä. Oppiminen tapahtuu positiivisessa, avoimessa ilmapiirissä, ja yhteisillä kokemuksilla ja jaetulla tiedolla on tärkeä rooli.

Kurssien suunnittelussa ja kohdentamisessa huomioidaan eri asiakas- ja kohderyhmät kuten seniorit, nuoret aikuiset, työssäkäyvät ja työttömät, maahanmuuttajat ja liikuntarajoitteiset. Tieto- ja viestintätieteiden opetus tukee myös muiden ainealojen opetusta.

12.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi

Osaamisen arviointi on opiskelijalle vapaaehtoista. Osaaminen arvioidaan, mikäli opiskelija antaa suostumuksensa arvioinnille kurssin aluksi. Opiskelijan osaamista arvioi kurssin opettaja kurssin aikana. Koska arviointi tapahtuu osana kurssin opetusta, osaamisen osoittamisen tulisi olla mahdollisimman helppoa ja yksinkertaista sekä opiskelijalle että opettajalle. Yksittäisten opiskelijoiden osaamisen arviointi ei vaikuta merkittävästi muun ryhmän toimintaan.

Arvioinnissa opiskelijan osaamista, työskentelyä ja omia tuotoksia tarkastellaan kurssille määriteltyjen osaamistavoitteiden mukaisesti. Kurssin osaamistavoitteet ja niiden arviointikriteerit kertovat opiskelijalle selkeästi, mitä opiskelijan tulisi kurssin päätyttyä osata ja millä tasolla. Kurssista ja sen sisällöstä riippuen opiskelija osaamista arvioitaessa tarkastellaan esimerkiksi:

- teknistä osaamista
- opiskelijan digitaalisia yhteiskuntataitoja

- kriittistä mediaosaamista
- luovaa mediaosaamista
- sosiaalisen median osaamista
- tietoturvataitoja
- digitaalisia ongelmanratkaisutaitoja

Tietotekniikan ainealan kursseille hakeudutaan tyypillisesti tarpeesta osata käyttää tiettyä laitetta, sovellusta, ohjelmaa tai alustaa. Arviointia tehdään kurssin osaamistavoitteiden sekä opiskelijan oman tarpeen mukaisesti. Tietotekniikan arvioinnissa hyödynnetään näyttöön perustuvia menetelmiä ja tarvittaessa arviointia täydennetään muulla tavoin. Opiskelija antaa näyttöjä osaamisestaan pieninä kokonaisuuksina tehtäväpohjaisesti koko kurssin ajan. Arvioinnin tapaa sovelletaan kurssista riippuen. Esimerkiksi ilmiöihin perustuvaan kurssiin sopivat arvioinnin tavaksi myös kirjallinen tuotos, valokuvat tai kuvakaappaukset työn vaiheista jne.

Paikallinen tarkennus: Kurssit voidaan karkeasti jaotella kolmeen tasoon:

Alkeistaso (A)

Tietotekniikan peruskäytön osaamisen tavoite on opiskelijan arjen digitaitoihin liittyvistä tilanteista selviytyminen ja laitteiden käyttöön sekä niiden hallintaan liittyvän pelon ja arkuuden hälventäminen. Digitaidot ovat nykyajan kansalaistaitoja, joita ilman ei tule toimeen. Esimerkiksi verkkopankin tai sähköisten terveystietojen käyttö on edellytys nyky-yhteiskunnassa toimimiselle.

Perustaso (B)

Tietotekniikan taitoja ylläpitävä koulutus vahvistavaa opiskelijan osaamista esimerkiksi sähköpostin, tekstinkäsittelyn tai sosiaalisen median käytössä. Syventävä opiskelu motivoi opiskelijaa löytämään omia kiinnostuksen kohteita tietotekniikan ja median alalta.

Jatkotasoo (C)

Soveltavien taitojen avulla opiskelija osaa toimia sisällöntuottajana, pyrkiä itsenäiseen ongelmanratkaisuun ja ajankohtaisten digitaalisten ilmiöiden kohtaamiseen (esim. tietoturva) digiasioissa sekä vahvistaa opiskelijan kiinnostuksen kohteita (esim. valokuvaus) ja kannustaa itseohjautuvaan oppimiseen.

12.3.1 Alkeistaso

Tavoitteet

Tähän kirjoitetaan alkeistason kurssin yleiset tavoitteet arviointikriteerien pohjalta.

Keskeiset sisällöt

Tähän kirjoitetaan alkeistason kurssin keskeiset sisällöt tavoitteiden ja arviointikriteerien pohjalta.

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- tunnistaa tietokoneen ja/tai älylaitteen osat
- osaa käyttää hiirtä ja hallitsee tietokoneen perusvalikot
- osaa käyttää näppäinkomentoja
- osaa käynnistää ja sammuttaa laitteen sekä tarvittaessa ladata sen
- osaa avata ja sulkea ohjelmia ja sovelluksia

- osaa asentaa laitteeseen ohjelmia ja sovelluksia
- osaa tarkistaa laitteen tarkan merkin ja mallin laitteen asetuksista ja osaa tarvittaessa kertoa ne esim. puhelin- tai käyttötuelle
- osaa kirjautua arjessa tarvittaviin välttämättömiin digitaalisiin palveluihin ja selviytyy niissä välttämättömien asioiden hoitamisessa: esim. verkkopankki, sähköiset terveyspalvelut, sähköinen ajanvaraus sekä Kelan ja Verohallinnon palveluiden käyttö
- ymmärtää, ettei kaikki internetissä vastaan tuleva ole totta
- tietää, että sähköpostiin, älylaitteeseen ja sosiaalisen median palveluihin voi tulla roskapostia
- tietää, että esimerkiksi internetissä julkaistuja kuvia ja videoita on voitu käsitellä
- osaa asentaa tai ladata sovelluskaupasta kuvankäsittelyohjelman
- osaa ottaa valokuvia esimerkiksi järjestelmäkameralla tai älypuhelimella
- osaa kuvata videota esimerkiksi videokameralla tai älypuhelimella
- osaa muokata yksinkertaisia kuvia omiin arjen tarpeisiin
- osaa siirtää tiedoston älypuhelimesta tietokoneelle
- tietää sosiaalisen median kanavia
- osaa luoda tilin sosiaaliseen median palveluun
- tunnistaa sosiaalisen median eettiset haasteet
- tietää tietoturvataitojen perusasiat, esim. oman verkkoidentiteetin suojaamisen sekä turvallisen verkkopankin ja muun vahvaa tunnistautumista vaativien palvelujen käytön
- osaa suojata henkilökohtaiset tietonsa ja tietää toimintaohjeita erilaisiin tietoturvaan uhkaaviin tilanteisiin
- tunnistaa tyypillisimpiä digiongelmia ja osaa etsiä tietoa ongelmaan liittyen
- osaa ratkaista itsenäisesti yleisimpiä ongelmia esimerkiksi käynnistämällä laitteen uudelleen

12.3.2 Perustaso

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- tietää tehtäväpalkin sekä tärkeimmät asetukset
- osaa kytkeä tietokoneen ja/tai älylaitteen langattomaan verkkoon
- osaa peruskäytön tarvitsemistaan ohjelmista
- osaa poistaa ohjelmia
- osaa tehdä tallennukset tietokoneelle tai ulkoiselle asemalle esim. muistitikulle
- tietää resurssienhallinnan peruserätykset

- tietää päivitysten merkityksen ja tuntee suojauksen perusasetukset
- tunnistaa tietokoneen käyttöön liittyvät perusongelmat ja tietää apua antavia tahoja
- osaa käyttää arjen välttämättömiä digitaalisia palveluja
- osaa etsiä tietoa ja valita tarpeisiinsa sopivan palvelun
- tunnistaa palvelun käyttölogiikan ja osaa liikkua palvelussa
- tunnistaa valeutiset ja osaa erottaa roskapostin tai muut huijaus- tai kalasteluyritykset
- tunnistaa ja osaa varoa esim. huijausprofileja sosiaalisessa mediassa
- tietää toimintaohjeet huijaus- tai kalastelutilanteiden varalle
- toimii vastuullisesti verkossa ja suojaa itseään mediaan liittyviltä uhilta
- osaa järjestelmäkameran tai videokameran peruskäytön
- osaa käyttää älylaitetta monipuolisesti kuvaamiseen ja kuvan muokkaamiseen
- osaa tehdä kuvaan perusmuokkauksia, kuten lisätä tekstiä ja muuttaa kuvakokoa
- tietää erilaisia sosiaalisen median kanavia ja osaa valita niistä omiin tarpeisiinsa sopivan
- tietää valitsemansa sosiaalisen median luonteen ja hallitsee peruskäytön
- osaa toimia eettisesti sosiaalisessa mediassa
- osaa suojata sosiaalisen median tilinsä
- tunnistaa erilaisia tietoturvaohjelmia ja osaa toimia ennaltaehkäisevästi
- osaa käyttää turvaohjelmien perustoimintoja ja huolehtia salasanoistaan verkossa liikkuessaan
- osaa reagoida havaitessaan poikkeamia laitteessa tai palvelussa
- osaa tehdä digilaitteelle tarvittavat käyttöjärjestelmä- ja sovelluspäivitykset
- osaa toimia ja etsiä ratkaisua, mikäli laite ei toimi oikein tai järjestelmä/sovellus antaa virheilmoituksen
- osaa ottaa kuvakaappauksen ja tarvittaessa etsiä apua kaverilta, työpaikan IT-tuelta tai ulkopuoliselta palveluntarjoajalta

12.3.3 Jatkotaso

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- tietää laajasti tietokoneohjelmia ja osaa valita niistä tarpeisiinsa sopivan
- osaa tallentaa pilvipalveluun
- osaa toimia resurssienhallinnassa sujuvasti
- osaa tehdä päivitykset ja liikkuu sujuvasti tietoturvaan ja suojaukseen liittyvissä asioissa

- *osaa ratkaista tietokoneen käyttöön liittyviä ongelmia ja tietää apua antavat tahot.*
- *liikkuu sujuvasti arjen välttämättömissä digitaalisissa palveluissa*
- *hakea monipuolisesti tietoa verkosta*
- *osaa ratkaista digitaalisiin palveluihin tai niihin kirjautumiseen liittyviä ongelmia*
- *osaa luoda, käyttää ja ylläpitää käyttäjätilejä erilaisissa palveluissa*
- *osaa arvioida ja vertailla löytämäänsä tietoa sekä soveltaa kriittistä ajattelua sujuvasti*
- *tulkitsee mediasisältöjä monipuolisesti*
- *osaa tarvittaessa suodattaa ja ilmiantaa roskapostin sekä sosiaalisen median vahingollisen sisällön*
- *toimii aktiivisesti netin turvallisen käytön hyväksi*
- *suojelee itseään ja muita median uhkilta ja tiedostaa tämän yhteiskunnallisen merkityksen*
- *osaa käyttää erilaisia luovan median ohjelmia ja julkaisualustoja*
- *osaa muokata kuvia sekä tehdä erilaisia julkaisuja*
- *osaa kuvata ja editoida videon*
- *osaa hyödyntää sujuvasti teknologiaa visuaalisessa tai audiovisuaalisessa työskentelyssä*
- *ymmärtää digitalisaation tuomat mahdollisuudet median monipuolisessa käytössä.*
- *osaa tuottaa itsenäisesti sisältöä sosiaaliseen mediaan*
- *osaa tarkastella sosiaalista mediaa yhteiskunnallisena ilmiönä*
- *osaa toimia sosiaalisessa mediassa rakentavasti, auttaa muita käyttäjiä sekä tarvittaessa perustaa, ylläpitää ja valvoa verkossa toimivia ryhmiä*
- *tietää mitä kanavia vuorovaikutukseen voi hyödyntää*
- *osaa suojata kaikki käytössään olevat laitteet ja tilit tietoturvaluulta*
- *osaa toimia verkossa liikkueensa turvallisella tavalla*
- *osaa asentaa tietosuojapäivitykset sekä varmuuskopioida tai salata tärkeät tai arkaluonteiset tiedot*
- *tuntee apua tarjoavat tahot ja yleiset tietoturvakäytännöt*
- *osaa toimia oikein häiriötilanteissa sekä uhkien toteutuessa*
- *ymmärtää digilaitteen vianhakua, ja osaa tulkita virheilmoituksia, testata vian tai häiriön uusiutumista sekä paikantaa sen rajaamalla muita vaihtoehtoja*
- *osaa hankkia uutta tietoa, soveltaa aikaisempaa sekä kokeilla erilaisia ratkaisumenetelmiä*
- *osaa erottaa käyttäjän virheet, satunnaiset häiriöt, uudelleenasetunnasta edellyttävät sovellusongelmat sekä huoltoa edellyttävät laiteviat*
- *osaa raportoida häiriöistä ja vioista laitteen huollolle tai verkkopalvelun tuottajalle*

12.4 Opintopistekurssit

E-perusteet -palveluun viedään tieto- ja viestintätekniiikan opetuksen osaamisperusteisesti toteutettavat opintopistekurssit.

13 YHTEISKUNTA, HISTORIA JA HUMANISMI

13.1 Tavoitteet

Yhteiskunta ja historia -ainealueeseen kuuluu monipuolinen valikoima erilaisia kursseja ja luentoja, jotka käsittelevät esimerkiksi ajankohtaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä ja tapahtumia, sukututkimusta, suomen historiaa ja paikallishistoriaa, politiikkaa sekä maailman tilaa ja kestäväää kehitystä, osakesijoittamista jne.

Opetuksen tavoitteena on herättää opiskelijan kiinnostusta yhteiskunnallisiin asioihin, vahvistaa ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta, kehittää yhteiskuntataitoja sekä edistää opiskelijan valmiuksia toimia vastuuntuntoisena ja aktiivisena kansalaisena. Tavoitteena on tarjota monipuolisesti opetusta yhteiskunnallisen tiedon, historian, kulttuurin, kirjallisuuden, filosofian, terveyden ja hyvinvoinnin, kodin ja puutarhan, luonnon ja ympäristön sekä liikenteen aloilta turvallisessa oppimistilanteessa, jossa voi tulla tutustumaan erilaisiin ei-tieteellisiin aiheisiin sekä luottamuksellisissa ryhmissä keskustelemaan itsetuntemukseen liittyvissä aiheissa. Lisäksi tavoitteena on itsetuntemuksen syventyminen ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen.

Psykologian ja kasvatuksen kursseilla tavoitteena on oppia ymmärtämään ihmisten erilaisia käyttäytymis- ja oppimismalleja, joita voi sitten hyödyntää omassa elämässään. Psykologian kursseilla tutustutaan psyykkiseen toimintaan, johon kuuluvat niin mielen tapahtumat kuin ulkoinen käyttäytyminen. Psykologian opiskelu antaa valmiuksia havainnoida, ymmärtää ja arvioida ihmisen psyykkiseen toimintaan vaikuttavia sosiaalisia, kulttuurisia ja biologisia tekijöitä. Kasvatuksen ainealueella opiskellaan ihmisen elämänkaaren aikana tapahtuvaan kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyviä seikkoja.

13.2 Opetusohjelman rakenne

Ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin liittyvät kurssit, kotitalouksien varautumiseen liittyvät kurssit

Kylähistoria- ja kyläkirjakurssit, Suomen historiaan liittyvät kurssit, paikallishistoriaan liittyvät kurssit, historiatiedon keräämiseen liittyvät kurssit, sukututkimukseen liittyvät kurssit

Tavoitteisiin pyritään tarjoamalla monipuolisesti tietoa ja taustoja ajankohtaisille ilmiöille sekä lisäämällä kulttuurista ymmärrystä.

Kursseilla yhdistyvät teoria ja käytännön harjoitukset. Myös osallistujien omille kysymyksille ja keskustelulle on tilaa. Osallistujia yhdistävät kokemukset ja niistä kumpuava vertaistuki ovat tärkeitä asioita kursseilla.

Yksi tärkeistä tehtävistä on perehdyttää opiskelijoita suomen historiaan sekä paikkakunnan historiaan ja tutustuttaa heitä paikallisiin erityispiirteisiin sekä tukea kuntaidentiteetin syntymistä. Kurssien tarkoituksena on myös auttaa ymmärtämään yhteiskunnallisia ilmiöitä, tiedostamaan omat vaikutusmahdollisuudet ja kannustaa aktiiviseen kansalaisuuteen.

Itsetuntemus, henkinen hyvinvointi ja oman mielen hoitaminen sisältyvät myös kurssien ohjelmaan.

13.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi

Alkeiskurssin tai tason A osaamistaso:

- Yleistiedot
- Yksinkertaisten tehtävien suorittamiseksi vaadittavat perustaidot
- Työskentely tai opiskelu selkeässä toimintaympäristössä suoran valvonnan alaisena

Peruskurssin tai tason B osaamistaso:

- Työ- tai opintoalan perustiedot
- Perustaidot, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseksi käyttäen yksinkertaisia sääntöjä ja työkaluja
- Jonkin verran itsenäisyyttä vaativa valvottu työskentely

Jatkokurssin tai tason C osaamistaso:

- Tiedot faktoista, periaatteista ja yleisistä käsitteistä
- Käytännön taidot ja soveltaminen, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseksi ja ongelmien ratkaisemiseksi
- Itsenäinen vastuu työkalujen ja menetelmien valinnasta
- Oman toiminnan mukauttaminen olosuhteisiin

13.4 Opintopistekurssit

E-perusteet -palveluun viedään osaamisperusteisesti toteutettavat opintopistekurssit.

14 LUONTO JA YMPÄRISTÖ

14.1 tavoitteet

Tavoitteena on tutustua luonnontieteen ilmiöihin, luonnon monimuotoisuuteen ja omaan lähiympäristöön. Aiheina käsitellään myös ajankohtaisia ympäristökysymyksiä kuten ilmastonmuutosta, hiilineutraaliutta ja ekologisia elämäntapoja. Retkikursseilla tavoitteena on oppia retkeilyn perustaitoja, havainnoimaan luonnon ilmiöitä sekä hyödyntämään luonnon antimia.

14.2 Opetusohjelman rakenne

Opetusohjelma sisältää esimerkiksi lintuekologian kurseja, sienikurseja, hedelmäpuiden varttamiskurseja, kierrätyskursseja, puutarhaterapiakurseja ja muita luonto- ja ympäristöalan kurseja.

14.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi

Alkeiskurssin tai tason A osaamistaso:

- Yleistiedot
- Yksinkertaisten tehtävien suorittamiseksi vaadittavat perustaidot
- Työskentely tai opiskelu selkeässä toimintaympäristössä suoran valvonnan alaisena

Peruskurssin tai tason B osaamistaso:

- Työ- tai opintoalan perustiedot
- Perustaidot, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseksi käyttäen yksinkertaisia sääntöjä ja työkaluja
- Jonkin verran itsenäisyyttä vaativa valvottu työskentely

Jatkokurssin tai tason C osaamistaso:

- Tiedot faktoista, periaatteista ja yleisistä käsitteistä

- Käytännön taidot ja soveltaminen, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseksi ja ongelmien ratkaisemiseksi
- Itsenäinen vastuu työkalujen ja menetelmien valinnasta
- Oman toiminnan mukauttaminen olosuhteisiin

14.2 Opintopistekurssit

E-perusteet -palveluun viedään osaamisperusteisesti toteutettavat opintopistekurssit.

15 KOTITALOUS

15.1 Tavoitteet

Tavoitteet: kotivalmistuksen ekologisuus ja taloudellisuus, kotitalousperinteiden säilyttäminen, kansainvälisyys.

Kotitalousalan opetuksen tarkoituksena on kehittää arjenhallinnan edellyttämiä tietoja, taitoja ja tiedonhankintaa. Opetus koostuu ruoanvalmistuksen ja kodinhoidon kurseista, havaintoesityksistä, neuvontapisteistä ja luennoista. Tavoitteena on ohjata opiskelijoita ottamaan vastuuta omasta ja lähiympäristön hyvinvoinnista sekä tarjota vastapainoa ja elämyksiä arjen keskelle. Yhdessä työskentely, vuorovaikutus muiden opiskelijoiden kanssa sekä tekemisen prosessista saatava onnistuminen antavat elämäniloa.

15.2 Opetusohjelman rakenne

Ruoan valmistuskurssit, arki- ja juhlaruokakurssit, erilaiset leipomiskurssit, kakkukurssit, perinneruokakurssit, kansainvälisen ruoan kurssit

Ryhmäopetuksena

15.3 Taitotasot ja osaamisen arviointi

Paikallinen tarkennus: Kotitalouden opetuksessa ei lähtökohtaisesti määritellä taitotasoja. Kotitalouden opetuksen tavoitteet on edellä määriteltä yleisellä tasolla, oppiaineen opetuksen yleisiksi tavoitteiksi. Tarkemmat oppimistavoitteet määritellään kurssikohtaisesti. Opiskelijan arviointi toteutetaan samoin kurssikohtaisen suunnitelman ja opiskelijan tarpeiden ja toiveiden mukaisesti.

Taitotaso ja osaamisen arviointi määritellään mahdollisten osaamisperusteisen opintopistekurssien osalta vaatimusten mukaisesti kurssikohtaisesti. Lähtökohta opintopistekurssien taitotasoille on kolmiportainen jaottelu alkeis-, perus- ja jatkotason opintoihin.

Alkeiskurssin tai tason A osaamistaso:

- Yleistiedot
- Yksinkertaisten tehtävien suorittamiseksi vaadittavat perustaidot
- Työskentely tai opiskelu selkeässä toimintaympäristössä suoran valvonnan alaisena

Peruskurssin tai tason B osaamistaso:

- Työ- tai opintoalan perustiedot
- Perustaidot, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseksi käyttäen yksinkertaisia sääntöjä ja työkaluja
- Jonkin verran itsenäisyyttä vaativa valvottu työskentely

Jatkokurssin tai tason C osaamistaso:

- Tiedot faktoista, periaatteista ja yleisistä käsitteistä
- Käytännön taidot ja soveltaminen, joita vaaditaan tehtävien suorittamiseksi ja ongelmien ratkaisemiseksi
- Itsenäinen vastuu työkalujen ja menetelmien valinnasta
- Oman toiminnan mukauttaminen olosuhteisiin

15.4 Opintopistekurssit

E-perusteet -palveluun viedään kotitalouden opetuksen osaamisperusteisesti toteutettavat opintopistekurssit.

16 TAITEEN PERUSOPETUS

Jokilatvan opiston taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu erillisenä asiakirjana.

Jokilatvan opiston taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma perustuu Opetushallituksen 20.9.2017 vahvistamaan taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteisiin (OPH-2069-2017). Näiden yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti laadittu opiston oma opetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2018 lukien.

17 OPISTON TOIMINNAN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Kansalaisopistoilla on lakiin perustuva velvollisuus arvioida omaa toimintaansa. Vapaata sivistystyötä ohjaavassa lainsäädännössä edellytetään, että koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tarkoituksena on tukea kansalaisopiston toiminnan kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Opetustoiminnan onnistumista arvioidaan säännöllisesti Jokilatvan opistossa asiakas- ja henkilöstökyselyiden avulla, joista saatuja tuloksia hyödynnetään uuden kehittämisessä ja suunnittelussa. Vuosittain laaditut toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden toteutumisen raportointi ovat osa jatkuvaa toiminnan arviointia. Vuosittain toiminnan ja talouden toteutumisesta laaditaan toimintakertomus, joka sisältää runsaasti toiminnan vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta kuvaavia tunnuslukuja, joiden kehittymistä voidaan arvioida lyhyellä tai pidemmällä aikavälillä.

Opiston toiminnasta on mahdollista antaa palautetta. Palautteet huomioidaan kehittämisessä. Kehittääkseen toimintaansa Jokilatvan opisto osallistuu vapaan sivistystyön verkostojen järjestämään toimintaan ja koulutuksiin.

Kehittämistyöhön kuuluu myös henkilöstön osaamisen kartuttaminen. Meri-Pohjolan opistopiirin hankkeiden ja opiston omien määrärahojen puitteissa tuetaan henkilöstön koulutuksiin osallistumista. Opisto järjestää myös omia henkilöstökoulutuksia rajatuista aihepiireistä.

Jokilatvan opisto tekee tiivistä yhteistyötä jäsenkunnissa paikallistoimijoiden kanssa. Alueellista yhteistyötä tehdään erityisesti Meri-Pohjolan opistopiirin ja opistopiirin jäseninä toimivien kansalaisopistojen kanssa.

LIITTEET

Eurooppalaiseen viitekehykseen pohjautuva kielitaidon osaamiskriteeristö

Alkeistaso

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- *A1: Ymmärtää ja käyttää tuttuja arkipäivän ilmauksia ja perustason sanontoja, joiden tavoitteena on yksinkertaisten, konkreettien tarpeiden tyydyttäminen.*
- *A1: Pystyy esittäytymään ja esittelemään muita.*
- *A1: Pystyy vastaamaan itseään koskeviin kysymyksiin ja kysymään vastaavia kysymyksiä muilta, esimerkiksi missä he asuvat, keitä he tuntevat ja mitä heillä on.*
- *A1: Pystyy käymään yksinkertaisia keskusteluja, jos puhekumppani puhuu hitaasti ja selvästi ja on valmis auttamaan.*
- *A1: Ymmärtää ja osaa käyttää kurssilla käsiteltyihin aiheisiin liittyviä sanoja ja ilmaisuja.*
- *A1: Hakee vieraskielistä tietoa ohjatusti kurssiin liittyvistä materiaaleista ja ohjeista*
- *A1: Pyrkii arvioimaan ja kehittämään kielitaitoaan hakee vieraskielistä tietoa ohjatusti kurssiin liittyvistä materiaaleista ja ohjeista*
- *A2: Ymmärtää lauseita ja usein käytettyjä ilmauksia, jotka liittyvät tavallisimpiin arkipäivän tarpeisiin: kaikkein keskeisin häntä itseään ja perhettä koskeva tieto, ostosten teko, paikallistieto, työ.*
- *A2: Pystyy viestimään yksinkertaisissa ja rutiininomaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät yksinkertaista tiedonvaihtoa tutuista, jokapäiväisistä asioista.*
- *A2: Pystyy kuvailemaan yksinkertaisesti omaa taustaansa, lähiympäristöään ja välittömiä tarpeitaan.*
- *A2: Hakee vieraskielistä tietoa ohjatusti kurssiin liittyvistä materiaaleista ja ohjeista*
- *A2: Pyrkii arvioimaan ja kehittämään kielitaitoaan*
- *A2: Ymmärtää ja osaa käyttää kurssilla käsiteltyihin aiheisiin liittyviä sanoja ja ilmaisuja.*

Perustaso

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- *B1: Ymmärtää pääkohdat selkeistä yleiskielisistä viesteistä, joita esiintyy usein esimerkiksi työssä, koulussa ja vapaa-aikana.*
- *B1: Selviytyy useimmista tilanteista matkustaessaan kohdekielisillä alueilla.*

- B1: Pystyy tuottamaan yksinkertaista, johdonmukaista tekstiä tutuista tai itseään kiinnostavista aiheista.
- B1: Pystyy kuvaamaan kokemuksia ja tapahtumia, unelmia, toiveita ja tavoitteita.
- B1: Pystyy perustelemaan ja selittämään lyhyesti mielipiteitä ja suunnitelmia.
- B1: Hakee vieraskielistä tietoa kurssiin liittyvistä materiaaleista ja ohjeista
- B1: Arvioi ja kehittää kielitaitoaan.
- B1: Ymmärtää ja osaa käyttää kurssilla käsiteltyihin aiheisiin liittyviä sanoja ja ilmaisuja.
- B2: Ymmärtää pääajatukset konkreetteja ja abstrakteja aiheita käsittelevistä monitahoisista teksteistä, myös oman erityisalansa käsittelystä.
- B2: Viestiminen on niin sujuvaa ja spontaania, että hän pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa ilman että se vaatii kummaltakaan osapuolelta ponnisteluja.
- B2: Pystyy tuottamaan selkeää, yksityiskohtaista tekstiä hyvinkin erilaisista aiheista, esittämään mielipiteensä jostakin ajankohtaisesta asiasta ja selittämään eri vaihtoehtojen edut ja haitat.
- B2: Hakee monipuolisesti kurssilla tarpeellista vieraskielistä tietoa
- B2: Arvioi ja kehittää kielitaitoaan oma-aloitteisesti.
- B2: Ymmärtää ja osaa käyttää kurssilla käsiteltyihin aiheisiin liittyviä sanoja ja ilmaisuja.

Jatkotaso

Tavoitteet

Keskeiset sisällöt

Opiskelijan osaamisen arvioinnin kriteerit

- C1: Ymmärtää erityyppisiä vaativia, pitkäköjiä tekstejä ja tunnistaa piilomerkityksiä.
- C1: Pystyy esittämään ajatuksiaan sujuvasti ja spontaanisti ilman havaittavia vaikeuksia ilmausten löytämisessä.
- C1: Käyttää kieltä joustavasti ja tehokkaasti sekä sosiaalisesti että myös opintoihin ja ammattiin liittyviin tarkoituksiin.
- C1: Pystyy tuottamaan monimutkaisia aiheita käsittelevää selkeää, hyvin rakentunutta ja yksityiskohtia sisältävää tekstiä.
- C1: Osaa jäsentää tekstiä ja edistää sen sidosteisuutta esimerkiksi käyttämällä sidesanoja.
- C1: Hakee itsenäisesti ja monipuolisesti kurssiin liittyvää vieraskielistä tietoa
- C1: Arvioi ja kehittää kielitaitoaan monipuolisesti ja oma-aloitteisesti.
- C1: Ymmärtää ja osaa käyttää kurssilla käsiteltyihin aiheisiin liittyviä sanoja ja ilmaisuja.
- C2: Ymmärtää yleensä vaikeuksista kaikenlaista puhuttua ja kirjoitettua kieltä.
- C2: Osaa yhdistellä tietoja erilaisista puhutuista ja kirjoitetuista lähteistä ja rakentaa niissä esitetyistä perusteluista ja selostuksista sisällöllisesti yhtenäisen esityksen.

- *C2: Pystyy ilmaisemaan ajatuksiaan spontaanisti, erittäin sujuvasti ja täsmällisesti.*
- *C2: Pystyy erottamaan merkitysvivahteet mutkikkaissakin tilanteissa.*
- *C2: Hakee itsenäisesti ja monipuolisesti kurssiin liittyvää vieraskielistä tietoa*
- *C2: Arvioi ja kehittää kielitaitoaan monipuolisesti ja oma-aloitteisesti.*
- *C2: Ymmärtää ja osaa käyttää kurssilla käsiteltyihin aiheisiin liittyviä sanoja ja ilmaisuja.*